

Άγιον Όρος - Η ιστορία του, το «Άβατον», ο σκοταδισμός, οι δωσίλογοι, τα σκάνδαλα και οι...πειρασμοί

Το Άγιο Όρος (επίσημα: Ιερά Κοινότης Αγίου Όρους) είναι μια «Αυτόνομη Μοναστική Πολιτεία» εντός της Ελλάδας, (μοναδική στο κόσμο), στην χερσόνησο του Άθω της Χαλκιδικής στην Μακεδονία, που θεωρείται κέντρο του Ορθόδοξου μοναχισμού. Θεωρείται από τα σημαντικότερα τμήματα όχι μόνο της Βαλκανικής, αλλά της Ευρώπης και της Ανατολικής Εκκλησίας λόγω της μεγάλης εθνικής, ιστορικής, θρησκευτικής, γραμματειακής και πολιτισμικής αξίας αυτού ως ακόμη και κέντρου διατήρησης και συντήρησης πλούσιου υλικού.

Πολιτική κατάσταση

Το Άγιο Όρος αποτελεί αυτοδιοίκητο και αυτόνομο τμήμα του Ελληνικού κράτους, που υπάγεται πολιτικά στο Υπουργείο Εξωτερικών και θρησκευτικά στην Δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου της Κωνσταντινούπολης. Έχει εδαφικά διαιρεθεί σε είκοσι αυτοδιοίκητες περιοχές. Κάθε περιοχή αποτελείται από μία κυρίαρχη μονή και διάφορους άλλους μοναστικούς οικισμούς γύρω από αυτήν (σκήτες, κελιά, καλύβες, καθίσματα, ησυχαστήρια). Όλες οι μονές είναι «Κοινόβιες», δηλαδή κοινή λειτουργία, προσευχή, στέγη, σίτιση και εργασία μεταξύ των μοναχών. Υπεύθυνος της κάθε μονής είναι ο Ηγούμενος που εκλέγεται από τους μοναχούς της μονής ισόβια. Οι Ηγούμενοι κάθε μονής αποτελούν την Ιερά Σύναξη και ασκούν την νομοθετική εξουσία.

Οργάνωση

Η πολιτεία του Αγίου Όρους αποτελεί αυτοδιοίκητο και αυτόνομο τμήμα της Ελληνικής Δημοκρατίας και κυβερνάται με βάση τον Καταστατικό Χάρτη του 1924 (επικυρώθηκε το 1926). Το Ελληνικό Κράτος εκπροσωπείται από τον Πολιτικό Διοικητή του Αγίου Όρους ο οποίος είναι επιφορτισμένος με την τήρηση του Αγιορείτικου καθεστώτος και υπάγεται στο Υπουργείο Εξωτερικών και από εκκλησιολογικής πλευράς υπάγεται στο Οικουμενικό Πατριαρχείο της Κωνσταντινουπόλεως.

- Την εκτελεστική εξουσία στο Άγιο Όρος αντιπροσωπεύει η Ιερά Επιστασία της οποίας ο Πρόεδρος φέρει την ονομασία Πρωτεπιστάτης. Η Ιερά Επιστασία αποτελείται από 4 μέλη επιλεγμένα από τις 5 πρώτες ιεραρχικά μονές.
- Η νομοθετική εξουσία αντιπροσωπεύεται από την Ιερά Κοινότητα του Αγίου Όρους, επίσης η Ιερά Κοινότητα έχει εκτός των άλλων και δικαστική αρμοδιότητα σε υποθέσεις Αστικού Δικαίου για πλημμελήματα που συνέβηκαν εντός των γεωγραφικών ορίων του Αγίου Όρους. Για όλες τις υπόλοιπες (Κακουργήματα κλπ.) αρμόδια δικαστήρια εκδίκασης είναι αυτά της πόλεως της Θεσσαλονίκης.
- Ως Ανώτατη Εκκλησιαστική και Δικαστική Αρχή εντός του Αγίου Όρους αναγνωρίζεται η Διπλή Ενιαύσεως Σύναξη η οποία συνέρχεται τακτικά μία φορά τον χρόνο εκτός και εάν απαιτείται διαφορετικά και μπορεί να αποφανθεί δια πάν ζήτημα.
- Και τέλος χρέη Ανωτάτου Εφετείου για Εκκλησιαστικά-Πνευματικά θέματα ασκεί η σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως.

Οι μονές

Τα Μοναστικά ιδρύματα του Αγίου Όρους διακρίνονται σε έξι τάξεις: τις Ιερές Μονές ή Μοναστήρια, τις Σκήτες, τα Κελιά, τις Καλύβες, τα Καθίσματα και τα Ησυχαστήρια.

Η Ιερά Μονή ή Μοναστήρι είναι θρησκευτικό πνευματικό ή Μοναστικό ίδρυμα κυρίαρχο (δηλαδή ανεξάρτητο), αυτοδιοίκητο, ιδρυμένο με αυτοκρατορικό χρυσόβουλο έγγραφο ή πατριαρχικό σιγγίλιο, με ιδιοκατοχή και απόλυτη κυριότητα Αγιορείτικου εδάφους, μη υποκείμενο σε κανένα περιορισμό ως προς τον αριθμό των μοναχών. Έτσι οι Μονές αποκαλούνται Βασιλικές, Πατριαρχικές και Σταυροπηγιακές (στη θεμελίωση των οποίων τοποθετήθηκε πατριαρχικός σταυρός) και υπό την ιδιότητα αυτών εξαιρούνται οικείας επισκοπικής δικαιοδοσίας, υπάγονται δε απευθείας στον Οικουμενικό Πατριάρχη, του οποίου το όνομα και μόνο μνημονεύεται. Το δε Οικουμενικό Πατριαρχείο ασκεί πνευματική και μόνο δικαιοδοσία.

Οι Μονές σήμερα είναι όλες κοινόβιες. Παλιότερα κάποιες ήταν ιδιόρρυθμες.

Στις κοινόβιες οι αδελφοί έχουν τα πάντα κοινά και τίποτε ιδιόκτητο. Της Μονής προϊστάται ισόβιος Ηγούμενος, ο Κοινοβιάρχης, έχοντας γύρω του τη Γεροντία και τους Επιτρόπους, εκλεγόμενος δε διά πλειοψηφίας υπό τη Γεροντία σε μυστική

ψηφοφορία, από κατάλογο υποψηφίων, που και αυτός καταρτίζεται από πλειοψηφία από τους έχοντες δικαίωμα ψήφου (διανυόντων του βου από της κουράς των έτους) μοναχών. Για τον Ηγούμενο απαιτούνται ορισμένα πνευματικά και ηθικά προσόντα, δύναται όμως να παυθεί με απόφαση της Γεροντίας και κατόπιν πλειοψηφίας των εχόντων δικαίωμα ψήφου της Αδελφότητας. Αν ο εκλεγείς Ηγούμενος δεν φέρει το βαθμό του Αρχιμανδρίτη, χειροτονείται αμέσως μετά την εκλογή.

Στις ιδιόρρυθμες Μονές οι μεν μοναχοί ενδιαίτουνται μεμονομένα ο καθένας, τα δε των Μονών αυτών διέπει Επιτροπή και η Σύναξη των Προϊσταμένων.

Κατά ταύτα, των μεν κοινοβίων η Διοίκηση είναι σχεδόν μοναρχική αλλά μετά κοινοκτημοσύνης, των δε ιδιορρύθμων ολιγαρχική αριστοκρατική. Από τις 20 κυρίαρχες Μονές όλες σήμερα είναι κοινοβιακές. Ο δε αριθμός των 20 Μονών, ως ανεγνωρισμένες ανέκαθεν από την Εκκλησία και την Πολιτεία, δεν μπορούν ούτε να αυξηθούν αλλά ούτε και να ελαττωθούν. Των Μονών δε αυτών οι 17 είναι ελληνικές, 1 Σερβική, 1 Ρωσική, και 1 Βουλγαρική και αναλυτικότερα:

1. Ιερά Μονή Μεγίστης Λαύρας (963)
2. Ιερά Μονή Βατοπεδίου (972)
3. Ιερά Μονή Ιβήρων (976)
4. Ιερά Μονή Χιλιανδαρίου ή Χελανδαρίου (1197, Σερβική)
5. Ιερά Μονή Διονυσίου (1375)
6. Ιερά Μονή Κουτλουμουσίου (12ος αιώνας)
7. Ιερά Μονή Παντοκράτορος (1363)
8. Ιερά Μονή Ξηροποτάμου (11ος αιώνας)
9. Ιερά Μονή Ζωγράφου (1270, Βουλγαρική)
10. Ιερά Μονή Δοχειαρίου (11ος αιώνας)
11. Ιερά Μονή Καρακάλλου (1070)
12. Ιερά Μονή Φιλοθέου (992)
13. Ιερά Μονή Σίμωνος Πέτρας (ή Σιμωνόπετρα) (1363)
14. Ιερά Μονή Αγίου Παύλου (11ος αιώνας)
15. Ιερά Μονή Σταυρονικήτα (1542)
16. Ιερά Μονή Ξενοφώντος (1070)
17. Ιερά Μονή Γρηγορίου (14ος αιώνας)
18. Ιερά Μονή Εσφιγμένου (11ος αιώνας)
19. Ιερά Μονή Αγίου Παντελεήμονος (ή Ρωσικό) (από το 1169 παραχωρήθηκε στους Ρώσους) και η
20. Ιερά Μονή Κωνσταμονίτου ή Κασταμονίτου (1086)

Όλα τα άλλα ιδρύματα, σκήτες, κελλιά, ησυχαστήρια είναι εξαρτήματα των Μονών. Εκτός από τις είκοσι κυρίαρχες μονές σε κανέναν άλλο δεν επιτρέπεται δικαίωμα ιδιοκτησίας στο Άγιον Όρος. Όλες οι Μονές, ως πατριαρχικές και σταυροπηγιακές, υπάγονται στην πνευματική δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως και δεν επιτρέπεται η μνημόνευση κανενός άλλου επισκόπου εκτός του Οικουμενικού Πατριάρχη (εκτός από τη μονή Εσφιγμένου της οποίας οι μοναχοί ΔΕΝ μνημονεύουν τον Πατριάρχη Βαρθολομαίο).

Δεν επιτρέπεται η διαβίωση στο Όρος σε ετερόδοξους ή σχισματικούς. Όλοι οι μοναχοί του Αγίου Όρους, οποιασδήποτε εθνικότητας και αν είναι, λαμβάνουν αυτόματα την ελληνική υπηκοότητα. Η δικαιοσύνη απονέμεται από τις μοναστηριακές αρχές και την Ιερά Κοινότητα, εκτός από τις ποινικές υποθέσεις.

Οι Ιερές Μονές είναι αυτοδιοίκητες και διοικούνται σύμφωνα με τον εσωτερικό τους κανονισμό, τον οποίο ψηφίζουν οι ίδιες και εγκρίνει η Ιερά Κοινότητα. Η Ιερά Κοινότητα αποτελείται από είκοσι αντιπροσώπους των Μονών και εδρεύει στις Καρυές ως διαρκές σώμα.

Πρώτα σημάδια μοναστικού βίου

Το πότε ακριβώς διαδόθηκε ο Χριστιανισμός στον Άθω δεν είναι γνωστό. Βέβαιο όμως είναι (από κείμενα) ότι κατά τον Δ' αιώνα υπήρχαν χριστιανοί, τα ίχνη και η τύχη των οποίων όμως παραμένουν άγνωστα. Είναι πιθανό ότι μεμονωμένοι ερημίτες ασκήτεψαν στον Άθωνα κατά τη διάρκεια του τέταρτου και πέμπτου αιώνα, ενώ ήταν πολυάριθμοι κατά τον ένατο αιώνα, όταν έγιναν οι πρώτες προσπάθειες για οργάνωση σε μοναστηριακές κοινότητες.

Η αρχή της αθωνικής μοναστικής ζωής συμπίπτει με την άφιξη στον Άθωνα δύο μεγάλων προσωπικοτήτων. Πρώτος ησυχαστής αναφέρεται ο Πέτρος ο Αθωνίτης, του οποίου η άφιξη μπορεί να τοποθετηθεί στο τέλος του Ζ' αιώνα, ενώ ο δεύτερος είναι Ευθύμιος ο Νέος ο οποίος ήρθε στο Όρος περί το 860. Επίσης πολλών παλαιών ασκητικών συνοικισμών και ασκητηρίων διατηρήθηκε η μνήμη, όπως η «παλαιά καθέδρα των Γερόντων» καθώς και το «Αθωνικόν Πρωτάτον» (αρχαιότατος μοναχικός οικισμός του Αγίου Όρους).

Κάποιοι ιστορικοί υποστηρίζουν ότι μοναχοί από τον Άθωνα παρευρέθηκαν στη Σύνοδο που οργανώθηκε στην Κωνσταντινούπολη για την αποκατάσταση των εικόνων το 843. Επίσης κατά το 2ο ήμισυ του Θ' αιώνα ο Ιωάννης Κολοβός έκτισε, στο βόρειο τμήμα, το λεγόμενο Μεγάλη Βίγλα, το πρώτο Μοναστήρι. Τότε και

ορίσθηκαν τα σύνορα του Άθω και απαγορεύτηκε η είσοδος σε αυτόν των λαϊκών, μη εξαιρουμένων και των ποιμένων. Έτσι ο Άθως άρχισε να αποτελεί αποκλειστικό τόπο ασκητών, και «οικητήριο βίου Αγίου».

Περί το 960 μια εκτεταμένη μεταρρύθμιση εισήχθη από τον Πόντιο μοναχό Αθανάσιο τον Τραπεζούντιο, που αργότερα έγινε γνωστός ως Αθωνίτης. Με συντρόφους του από τη Μικρά Ασία και με τη βοήθεια του αυτοκράτορα Νικηφόρου Φωκά ίδρυσε τη Μονή Μεγίστης Λαύρας, όπου επέτυχε να φθάσει τη μοναστική ζωή σε υψηλό βαθμό τελειότητας. Η μεταρρύθμιση που απέληξε στο μοναστικό τυπικό του Αγίου Αθανασίου έγινε αποδεκτή ως πρότυπο. Οι οπαδοί του αυστηρού μοναστικού βίου με επικεφαλής τον Παύλο τον Ξηροποταμίτη αντιδρούν στις καινοτομίες του Αθανασίου και ζητούν παρέμβαση του αυτοκράτορα Ιωάννη Τσιμισκή.

Τη σύγκρουση των δύο αντιθέτων ρευμάτων ρύθμισε ο πρώτος Καταστατικός Χάρτης του Αγίου Όρους, που συνέταξε ο Αθανάσιος και επικύρωσε με την υπογραφή του ο Τσιμισκής. Είναι ο λεγόμενος «Τράγος» (δηλαδή περγαμηνή από δέρμα τράγου) που φυλάσσεται στις Καρυές και αποτελεί το σημαντικότερο κειμήλιο της Αθωνικής Πολιτείας. Με τη βοήθεια της αυτοκρατορικής αρχής του Ιωάννη Τσιμισκή (969 - 976) οι αντιθέσεις μεταξύ των μοναχών τέθηκαν κατά μέρος και η κοινοβιακή ή κοινοτική ζωή διαδόθηκε στους ερημίτες που ζούσαν διασκορπισμένοι στις κοιλάδες και τα δάση.

Ο Αθανάσιος έγινε γενικός αββάς ή Πρώτος των πενήντα οκτώ μοναστικών κοινοτήτων του Όρους. Από αυτήν την περίοδο χρονολογούνται οι Μονές των Ιβήρων, Βατοπεδίου και Εσφιγμένου.

Καθιέρωση ονόματος

Κατά το θεωρούμενο πρώτο Τυπικό που επικύρωσε ο Αυτοκράτορας Ιωάννης Τσιμισκής, ο Άθως καλείται απλώς «Όρος» που ίσως αυτή να ήταν η συνήθης τότε ονομασία του χώρου.

Η επικράτηση όμως του ονόματος «Άγιον Όρος» φαίνεται να έγινε κατά το πρώτο μισό του 12ου αιώνα, συγκεκριμένα σε χρυσόβουλο έγγραφο του Αυτοκράτορα Αλέξιου Α' Κομνηνού προς την Ιερά Μονή Μεγίστης Λαύρας το 1144 που αναγνωρίζεται οριστικά και επίσημα και επιβάλλεται το νέο όνομα όπως αναγράφεται σ' αυτό:

Εφεξής το όνομα του Άθω καλείσθαι Άγιον Όρος παρά πάντων.

Σε μετέπειτα Αυτοκρατορικά και άλλα έγγραφα αναφέρεται ως «Το Αγιώνυμον Όρος του Άθω».

Ησυχαστικές έριδες

Οι μοναχοί του Αγίου Όρους είχαν αποδεχτεί τον Ησυχασμό. Σύμφωνα με τον Γρηγόριο το Σιναΐτη, ιδρυτή του ησυχαστικού κινήματος, οι μοναχοί θα μπορούσαν να δουν το «άκτιστο φως» του Θεού, το φως που έλαμψε στη Μεταμόρφωσή του Ιησού στο όρος Θαβώρ, εάν ήταν ενάρετοι και αφιερωμένοι αποκλειστικά στην προσευχή. Η πρακτική των ησυχαστών ήταν να επαναλαμβάνουν συνεχώς την επίκληση, την λεγόμενη ευχή, «Κύριε Ιησού Χριστέ, Υιέ Θεού, ελέησόν με τον αμαρτωλόν».

Το ζήτημα του Ησυχασμού διαίρεσε τη βυζαντινή κοινωνία. Μερικοί τον αγκάλιασαν με θέρμη ενώ άλλοι τον απέριψαν βίαια, κυρίως λόγω των υπερβολών μερικών φανατικών. Ο Ησυχασμός υποστηρίχθηκε επίσης από τους βυζαντινούς αριστοκράτες και επικράτησε τελικά σε τρεις Συνόδους (1341, 1347, 1351).

Οι προσπάθειες που έγιναν από τον Βαρλαάμ και τον αυτοκράτορα Ανδρόνικο Γ' για να καταπολεμήσουν την κίνηση των Ησυχαστών και να περιορίσουν τη διάδοσή της ήταν ανεπιτυχείς. Τελικά μετά από τις αποφάσεις των Συνόδων που συνεκλήθησαν για αυτό το θέμα κατέπαυσαν οι ταραχές.

Οθωμανική κυριαρχία

Όταν το 1430 οι Οθωμανοί κατέλαβαν τη Θεσσαλονίκη, **οι μοναχοί προσέφεραν την υποταγή τους στον σουλτάνο Μουράτ Β΄** (περισσότερες λεπτομέρειες παρακάτω), ο οποίος τους αναγνώρισε τα προηγούμενα αυτοκρατορικά προνόμια. Η πτώση της Κωνσταντινούπολης (1453) δεν έφερε καμία τροποποίηση των προνομίων για το Άγιον Όρος.

Υπήρξε περίοδος ακμής έως τον 16ο αιώνα, οπότε η οικονομική θέση των μοναστηριών χειροτέρευε λόγω των δυσβάστακτων φόρων που επιβλήθηκαν από τους Οθωμανούς. Οι μοναχοί δεν μπορούσαν να κατοικήσουν πλέον εκεί και το Όρος εγκαταλείφθηκε σχεδόν. Επέζησε μόνο χάρη στην ενίσχυση από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, το οποίο πρόσφερε υλική και ηθική υποστήριξη. Κάποια οικονομική ενίσχυση δόθηκε από τους κυβερνήτες των χωρών του Βορρά, ιδιαίτερα τις ηγεμονίες της Βλαχίας αλλά και από τους απλούς ορθοδόξους.

Αυτονομία, «ξανθό γένος» και ένταξη στο ελληνικό κράτος

Το 1510 ο Ρώσος μοναχός Φιλόθεος στο Πσκοφ, αποτεινόμενος προς τον ηγεμόνα Βασίλειο, διατύπωσε τη θεωρία ότι η Μόσχα είναι πλέον το μοναδικό οικουμενικό κέντρο της Ορθοδοξίας, είναι η Τρίτη Ρώμη. Η αρχαία Ρώμη, έχοντας περιπέσει στην «αίρεση» του παπισμού, είχε εγκαταλειφθεί από την Ορθοδοξία, η οποία είχε εγκατασταθεί στην Κωνσταντινούπολη, τη Νέα Ρώμη. Αλλά και αυτή η Νέα Ρώμη υιοθέτησε την ίδια αίρεση με την αποδοχή της ενωτικής συνόδου Φερράρας - Φλωρεντίας του 1439, και γι' αυτό -κατά τας γραφάς- ο Θεός την τιμώρησε με την άλωση από τους άπιστους το 1453.

Η Ορθοδοξία αποχώρησε από την Κωνσταντινούπολη και ως νέα μόνιμη εστία της επέλεξε τη Μόσχα, η οποία έγινε η Τρίτη Ρώμη, με τη σχεδόν ταυτόχρονη δημιουργία του ρωσικού μεσσιανισμού, που υπερασπιζόταν με πάθος ότι: Τετάρτη Ρώμη δεν θα υπάρξει. Από τότε χρονολογούνται οι ηγεμονικές τάσεις της Ρωσίας στη χριστιανική Ανατολή (τα «θερμά ύδατα» της λεγόμενης διαθήκης του Μεγάλου Πέτρου), τόσο του κράτους με την προπαγανδιστική μυθολογία του «ξανθού Γένους» όσο και της Εκκλησίας με το ιδεολόγημα της Τρίτης -και τελευταίας- Ρώμης.

Το αποκορύφωμα της πολιτικής διείσδυσης από τη ρωσική πλευρά στην περιοχή μας, την ελληνική Ανατολή, σημειώθηκε κυρίως κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα και τις αρχές του 20ού...

Τέσσερις ήταν οι στόχοι της:

- ◆ Η δημιουργία νέων Εκκλησιών, με απόσπαση επαρχιών του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, π.χ. σύσταση Βουλγαρικής Εξαρχίας.
- ◆ Η επίτευξη αριθμητικής υπεροχής των Ρώσων μοναχών στο Άγιο Όρος.
- ◆ Η υπαγωγή των Πρεσβυγενών Πατριαρχείων (Αλεξανδρείας, Αντιοχείας, Ιεροσολύμων) στη ρωσική επιρροή.
- ◆ Η υπαγωγή των πρεσβειών τιμής (της οικουμενικότητας) που το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως έχαιρε στον ορθόδοξο κόσμο, στο Πατριαρχείο Μόσχας -το οποίο μετά την κατάργησή του από τον Μεγάλο Πέτρο (1700) επανιδρύεται το 1917.

Ειδικά στο Άγιο Όρος, περί τα μέσα του 19ου αιώνα, άρχισαν οι αθρόες προσελεύσεις Ρώσων μοναχών, που επιπλέον διέθεταν άφθονα υλικά μέσα και την αμέριστη συμπαράσταση των ρωσικών διπλωματικών αρχών στην Κωνσταντινούπολη (π.χ. Κόμης Ιγνάτιεφ). Σκοπός των μοναχών αυτών ήταν να

καταλάβουν όσο το δυνατόν περισσότερα αθωνικά καθιδρύματα (μονές, σκήτες, κελιά). Μάλιστα το 1875 κατόρθωσαν να εκλέξουν Ρώσο ηγούμενο στη Μονή του Αγίου Παντελεήμονος, οπότε οι Έλληνες μοναχοί της διασκορπίστηκαν σε άλλα καθιδρύματα.

Τρία χρόνια μετά, το 1878, η νικήτρια στον Ρωσοτουρκικό Πόλεμο, Ρωσία, επέβαλε με τη Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου όχι μόνο τη δημιουργία της Μεγάλης Βουλγαρίας εις βάρος της Ελλάδας, αλλά και επιπλέον ειδικό προνομιακό καθεστώς των Ρώσων μοναχών και των ρωσικών καθιδρυμάτων του Αγίου Όρους. Μάλιστα η Συνθήκη του Βερολίνου που ακολούθησε λίγο αργότερα (1878) επέκτεινε το καθεστώς αυτό υπέρ όλων των μη οθωμανικής προελεύσεως Αγιορειτών.

Παράλληλα, οι κατεσπαρμένοι σε όλη την έκταση της χερσονήσου Ρώσοι μισθωτές κελιών συγκρότησαν τη Ρωσική Κελλιωτική Αδελφότητα, κατά παράβαση των αθωνικών θεσμών, δεδομένου ότι ήταν γραμμένοι στα μοναχολόγια διαφόρων μονών. Αργότερα, κατά τις παραμονές των Βαλκανικών Πολέμων, οι Ρώσοι είχαν την πλειονότητα των μοναζόντων στον Άθω, αλλά κατείχαν μόνο μια μονή και δύο σκήτες, έναντι δεκαεπτά ελληνικών μονών, μιας σερβικής και μιας βουλγαρικής.

Οι Ρώσοι δεν μιλούσαν απλώς για ρωσική παρουσία στο Άγιον Όρος, αλλά για τον «ρωσικό Άθω, ως υπολογίσιμη εκκλησιαστική και πολιτική οντότητα στην Ορθόδοξη Ανατολή». Μάλιστα ο διαπρεπής βυζαντινολόγος και διευθυντής του Ρωσικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου Κωνσταντινουπόλεως Θ. Ουσπέντσκι τόνιζε σε κάθε ευκαιρία: *«Το Άγιον Όρος είναι το ρωσικό Γιβραλτάρ, που μας δόθηκε χωρίς πόλεμο, αλλά υπάρχει εκεί ένοπλη δύναμη από 5.000 ψυχές ρωσικού πληθυσμού»*. Σε βιβλίο της, η καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο της Πετρούπολης Lora Gerd («Ο Ρωσικός Άθω 1878-1919. Δοκίμια Εκκλησιαστικής και Πολιτικής Ιστορίας», Μόσχα 2010) τονίζει ότι *«Ο ρωσικός Άθω υπήρξε ανεξάρτητος. Ήταν ένα ρωσικό νησί στη Χριστιανική Ανατολή»* (σελ. 159).

Στις 2 Νοεμβρίου 1912 ελληνικά ναυτικά αγήματα αποβιβάστηκαν στην αθωνική χερσόνησο. Το Άγιον Όρος απελευθερώθηκε από το Ελληνικό Πολεμικό Ναυτικό. Συγκεκριμένα στις 2 Νοεμβρίου 1912 κατέπλευσαν και αγκυροβόλησαν στον όρμο της Δάφνης η ναυαρχίδα του ελληνικού στόλου το θρυλικό Θωρηκτό «Αβέρωφ» μετά του Αντιτορπιλικού «Θύελλα» και των ανιχνευτικών «Ιέραξ» και «Πάνθηρ». Αποβιβάσθηκε άγημα, ο επί κεφαλής του οποίου αξιωματικός, «εν ονόματι του Βασιλέως των Ελλήνων», επικύρωσε την αποβατική ενέργεια δια χαρακτηρίσεως

του καϊμακάμη, των υπαλλήλων και της εκεί μικρής τουρκικής δύναμης «ως αιχμαλώτων πολέμου άνευ πολεμικής τινός ενέργειας», οπότε και υψώθηκε η ελληνική σημαία.

Την επόμενη ημέρα, στις 3 Νοεμβρίου, συνήλθαν σε συνεδρίαση οι αντιπρόσωποι όλων των Μονών, πλην της Ρωσικής, και υπεγράφη στον κώδικα των πρακτικών της συνεδρίας πράξη, δια της οποίας διαπιστωνόταν η κατάλυση των τουρκικών αρχών. Η επίσημη δε πράξη έγινε στις 5 Νοεμβρίου 1912. Εκείνη την περίοδο, εννέα με δέκα χιλιάδες μοναχών κατοικούσαν εκεί. Αργότερα περιήλθε πάλι σε μαρασμό.

Η ελληνική κρατική κυριαρχία αμφισβητήθηκε από τη Ρωσία, η οποία αμέσως δήλωσε ότι καμία απόφαση σχετικά με το μέλλον του Αγίου Όρους δεν θα αποδεχόταν, αν αυτή λαμβανόταν χωρίς τη συμμετοχή της. Η Συνθήκη του Λονδίνου (17-30.5.1913) ανέθεσε την τύχη του Άθω στις Μεγάλες Δυνάμεις. Τότε συνήλθε στο Λονδίνο η Πρεσβευτική Διάσκεψη. Εκεί η Ρωσία απαίτησε τη διεθνοποίηση του Άθω, έτσι ώστε να διασφαλιστεί ο διορθόδοξος προσκυνηματικός χαρακτήρας του. Προσέθεσε, όμως, ότι οι σλαβικές εν γένει σκήτες θα γίνονταν κυρίαρχες μονές, ώστε να αυξηθεί η συμμετοχή Σλάβων εκπροσώπων στην Ιερή Κοινότητα, δηλαδή το ανώτατο όργανο αυτοδιοικήσεως του Άθω. Όμως οι ρωσικές επιδιώξεις συνάντησαν τη σθεναρή αντίδραση των Ελλήνων Αγιορειτών.

Η Πρεσβευτική Διάσκεψη απέρριψε τη διεθνοποίηση. Αποδέχθηκε αυτονομία μόνο, αλλά και αυτή θα ήταν εσωτερικής φύσεως -το σημερινό αυτοδιοίκητο καθεστώς. Η Συνθήκη του Βουκουρεστίου (10.8.1913) χωρίς επιφυλάξεις περιέλαβε την αθωνική χερσόνησο στα εδάφη που επιδικάσθηκαν στην Ελλάδα. Παρόμοια διάταξη επαναλήφθηκε στη Συνθήκη των Αθηνών, η οποία επιπλέον προσέδωσε σε όλους τους Αγιορείτες την ελληνική ιθαγένεια αναδρομικά από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της Συνθήκης του Βουκουρεστίου.

Η Ρωσία δεν παραιτήθηκε των αξιώσεών της. Εγκατέλειψε τη διεθνοποίηση και απέβλεπε πλέον σε επιβολή ελληνορωσικού καθεστώτος. Αλλά η έκρηξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου διέκοψε κάθε προσπάθεια αμφισβητήσεως της ελληνικής κυριαρχίας, η οποία επιβεβαιώθηκε ξανά με τις Συνθήκες του Νεϊγί, των Σεβρών και της Λοζάνης, όπου και η περί προστασίας των μειονοτήτων στην Ελλάδα συνθήκη, κατά το άρθρο 62 της οποίας: *«Οι μοναχοί του Αγίου Όρους, ανεξάρτητα από τη χώρα της καταγωγής τους, διατηρούν τις κτήσεις και τα*

πρότερα πλεονεκτήματά τους, και χωρίς καμία εξαίρεση απολαύουν απόλυτη ισότητα δικαιωμάτων και πλεονεκτημάτων».

Για αρκετά χρόνια υπήρξε μια φαινομενική αδιαφορία του σοβιετικού κράτους ως προς τις μέχρι το 1917 επιδιώξεις της ρωσικής πολιτικής στον Άθω και αυτό λόγω της Οκτωβριανής Επανάστασης που ανέτρεψε τα πάντα στην τσαρική Ρωσία. Δεν έλειψαν όμως την περίοδο εκείνη οι τριβές των Ρώσων Αγιορειτών με το ελληνικό κράτος, το Οικουμενικό Πατριαρχείο και την Ιερά Κοινότητα, όπως ενδεικτικά: Η άρνηση αποδοχής του Καταστατικού Χάρτη (1926) και της ελληνικής ιθαγένειας, η απειθαρχία ως προς την τήρηση των όρων του πατριαρχικού σιγιλλίου του 1875 περί της μεταβολής της ηγεσίας στη Μονή Αγίου Παντελεήμονος, η πνευματική ενότητα με την «εν υπερορία (εκτός περιοχής ρωσικής Εκκλησίας) ρωσική σύνοδο» στο Κάρλοβιτς της Βοϊβοδίνας, οι συνεχείς απόπειρες μεταβολής του αριθμού των μονών και του διοικητικού συστήματος, με αποκορύφωμα την περίοδο της Κατοχής με την απροκάλυπτη συνεργασία των περισσότερων Ρώσων μοναχών με τους Γερμανούς και τους Βουλγάρους.

Όταν οι Γερμανοί κατέλαβαν την Ελλάδα κατά τη διάρκεια του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου, η Ιερά Επιστολή ζήτησε από το Χίτλερ να λάβει την Αθωνική Πολιτεία υπό την προσωπική προστασία του και εκείνος συμφώνησε. Έτσι οι Γερμανοί και Βούλγαροι κατακτητές δεν ενόχλησαν τις Μονές (περισσότερες λεπτομέρειες παρακάτω). Μετά διαπραγματεύτηκαν και με το ΚΚΕ για να διατηρήσουν την αυτονομία τους σε περίπτωση που κέρδιζαν οι κομμουνιστές στον Εμφύλιο. Ήταν έτοιμοι να συνεργαστούν με όλους. Αφότου είχαν αποσυρθεί οι Γερμανοί, ο Άθως παρέμεινε για μικρό χρονικό διάστημα κάτω από την εξουσία των ανταρτικών ομάδων, προτού αναλάβουν οι ελληνικές αρχές. Η μόνιμη πολιτική του Αγίου Όρους είναι να κρατήσει τα προνόμια και τα λεφτά του. Μεγάλη μερίδα της κοινής γνώμης δεν τα γνωρίζει αυτά, είναι απληροφόρητη και οι πολιτικοί δεν τολμούν να τα πουν. Ακόμη και του ΚΚΕ δεν τολμούν να κηρύξουν πόλεμο ενάντια στο Άγιο Όρος. Το «Σπίτι του Λαού» στον Περισσό χτίστηκε κι εν μέρει με λεφτά που έδωσαν οι μοναχοί.

Το 1963, όταν γιορτάστηκε η Χιλιετηρίδα από την εγκαθίδρυση της οργανωμένης μοναστικής ζωής από τον Άγιο Αθανάσιο τον Αθωνίτη, η λειψανδρία ήταν τέτοια, που οι εορτασμοί έγιναν υπό διάχυτη απαισιοδοξία για το μέλλον. Το εορταστικό τυπικό χαρακτηρίστηκε από μερικούς ως κηδεία του Όρους.

Το σύνταγμα του 1975 διακηρύσσει ότι το Άγιο Όρος αποτελεί «αυτοδιοίκητον

τμήμα του Ελληνικού κράτους, του οποίου η κυριαρχία μένει άθικτος απ' αυτού» και όλοι οι μοναχοί αποκτούν αυτοδίκαια την ελληνική ιθαγένεια.

Το Άβατον Του Αγίου Όρους

Θεμελιώδης έκφανση της μοναχικής επαγγελίας, της ομολογίας δηλαδή κάθε μοναχού και μοναχής της Ορθόδοξης Εκκλησίας κατά την κουρά τους, είναι και η υπόσχεση της παρθενίας. Από τη συνθήκη αυτή απορρέει σειρά εκδηλώσεων και συνεπειών που συνήθως παρουσιάζονται με τον όρο «άβατο».

Στο άβατο με την ευρεία έννοια του όρου περιλαμβάνονται η απαγόρευση εισόδου και διαμονής σε γυναικεία μονή ανδρών και σε ανδρική μονή γυναικών, η απαγόρευση και διαμονή στις ανδρικές μονές ευνούχων και παιδιών, η απαγόρευση διατηρήσεως στις ανδρικές μονές ζώων θηλυκού γένους, η απαγόρευση εξόδου από τη μονή μοναχού ή μοναχής χωρίς σοβαρό λόγο και άδεια του ηγουμένου και η απαγόρευση συστάσεως αδελφοποιίας και συντεκνίας και αναλήψεως επιτροπείας.

Με τη βοήθεια του πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, το 1046, ο Κωνσταντίνος ο Μονομάχος (1042 - 1054) ρύθμισε την εσωτερική διακυβέρνηση των μοναστηριών, τη διαχείριση των ακινήτων τους και την εμπορική δραστηριότητά τους. Από το αυτοκρατορικό έγγραφο (Δεύτερο Τυπικόν) που εξέδωσε, απαγορεύεται η είσοδος γυναικών (άβατο) στη χερσόνησο, μια απαγόρευση τόσο αυστηρή ώστε από τότε ακόμη και ο Τούρκος Αγάς, ή ο ανώτερος υπάλληλος, που κατοικούσαν στις Καρυές δεν έπαιρναν μαζί τους το χαρέμι τους.

Την αρχική της έκφραση η απαγόρευση αυτή βρίσκει ήδη σε Νεαρά του αυτοκράτορα Ιουστινιανού του 539, σύμφωνα με την οποία:

ουκ εισελεύσεται δε ούτε γυνή παντελώς εις ανδρικόν μοναστήριον ούτε ανήρ εις γυναικείον...

Την αυστηρή αυτή αρχή υιοθετούν και υπογραμμίζουν και σχεδόν όλα τα μοναστηριακά τυπικά που θέλουν κάθε μονή «άβατον», «αδιόδευτον», «ακατόπτευτον» σε πρόσωπα του άλλου φύλου. Και αυτή την αρχή ακολουθούν πιστώς και ανεξαιρέτως οι μονές του Αγίου Όρους από την ίδρυσή τους.

Βέβαια οι Αγιορείτες μοναχοί εξηγούν πως το Άβατον δεν συνιστά υποτίμηση της γυναίκας, αλλά σεβασμό του μοναχισμού και προστασία των μοναχών από τους πειρασμούς.

Το ελληνικό κράτος κύρωσε με το ν.δ. 10/16 Σεπτεμβρίου 1926 τον καταστατικό χάρτη του Αγίου Όρους, ο οποίος βάσει του άρθρου 186 απαγορεύει την είσοδο γυναικών στον Άθω.

Το παραβιασμένο...απαρβίαστον του Άβατου

Η βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ Λίτσα Αμανατίδου και πέντε ακόμα γυναίκες βρέθηκαν αντιμέτωπες με διαδικασία ποινικής δίωξης από τον προϊστάμενο της Εισαγγελίας Πρωτοδικών κ. Βασίλη Φλωρίδη, επειδή στο πλαίσιο διαμαρτυρίας για τις διεκδικήσεις Μοναστηριών σε εκτάσεις της Χαλκιδικής παραβίασαν τα σύνορα της Αθωνικής Πολιτείας.

Το περιστατικό αυτό που έγινε στις αρχές του 2008, δεν είναι το πρώτο και φυσικά δεν είναι οι πρώτες γυναίκες που έστω και για λίγες ...πιθαμές γης, ή λίγα βήματα, αψήφησαν το Άβατον του Αγίου Όρους στην υπερχιλιετή ιστορία του. Το Άβατον προστατεύεται και από τους νόμους της Ελληνικής Πολιτείας. Συγκεκριμένα, η παραβίασή του τιμωρείται με φυλάκιση δύο μηνών εξαγοράσιμη. (Άρθρο 43β Νομ. Διατ. 10-9-1926. ΦΕΚ 182/20-7-1953.)

Βέβαια, η βουλευτής και οι υπόλοιπες γυναίκες που θέλησαν κατ' αυτόν τον τρόπο να διαμαρτυρηθούν, το περισσότερο που κατάφεραν, πέραν της εισαγγελικής αντίδρασης, ήταν η πράξη τους να καταδικαστεί από την πλειοψηφία των 400-500 Χαλκιδικιωτών. Στο παρελθόν, όμως, υπήρξαν ακόμα και περιπτώσεις που η παρουσία γυναικών στο Άγιον Όρος έγινε και με την ανοχή μοναχών του Άθω. Για παράδειγμα, σε πολεμικές περιόδους το Άγιον Όρος έγινε αρκετές φορές καταφύγιο κυνηγημένων. Ισχνή μειοψηφία μοναχών αντιμετώπισε την αυστηρότητα της Ιερής Κοινότητας και του Οικουμενικού Πατριαρχείου, όταν παραβιάστηκε το Άβατον από προνομιούχες Ρωσίδες, κάποιες εκ των οποίων φέρονται από τις ιστορικές αναφορές να φιλοξενήθηκαν στο λεγόμενο ρωσικό μοναστήρι του Αγίου Παντελεήμονος στον Άθωνα.

Υπάρχουν θρύλοι που χρονολογούν τις πρώτες «παραβιάσεις» του Άβατου -που μάλιστα ...εμποδίστηκαν, κατά την παράδοση, από την ίδια τη Θεοτόκο- ήδη στον 4ο αιώνα. Μια τέτοια θρυλούμενη «παραβίαση» προ επισήμου ιδρύσεως της Μοναστικής Πολιτείας είναι αυτή της Πλακηδίας, κόρης του Μεγάλου Θεοδοσίου (379-395 μ.Χ.), η οποία λέγεται πως όταν πάτησε στον Αθω, άκουσε μια φωνή που της έλεγε, «Τι θέλεις εσύ εδώ; Εδώ είναι μοναχοί. Εσύ είσαι γυναίκα, γιατί δίνεις στον εχθρό αφορμή να τους πολεμά;».

Από την άλλη πλευρά, η «διάσημη» από τις διενέξεις πολλών ετών, Ιερά Μονή Εσφιγμένου, σύμφωνα με τη βυζαντινή παράδοση ιδρύθηκε από τη Βυζαντινή αυτοκράτειρα Πουλχερία τον 5ο αιώνα, αν και το σημερινό κτιριακό συγκρότημα άρχισε να δημιουργείται στα τέλη του 10ου αιώνα.

Συχνά οι Πατριάρχες Κωνσταντινουπόλεως, στην πνευματική δικαιοδοσία των οποίων υπάγεται κατά παράδοση το Άγιον Όρος, απέστειλαν αυστηρά γράμματα, όποτε τύχαινε παραβίαση του Άβατου από γυναίκες, όπως έκανε ο Πατριάρχης Ιωακείμ το 1905, όταν σημειώθηκαν παραβιάσεις στη Μονή Αγίου Παντελεήμονα από Ρωσίδες.

Πριν περάσουμε όμως στις ιστορικά καταγεγραμμένες παραβιάσεις του Άβατου, μια ακόμη «θρυλούμενη» ενδιαφέρουσα τέτοια παραβίαση είναι αυτή που σημειώθηκε μετά την Άλωση της Πόλης το 1453, όταν θέλησε να επισκεφθεί το Άγιον Όρος η μητέρα του Πορθητή Μάρω, θυγατέρα του Σέρβου βασιλιά Γεωργίου, κτήτορα του καθολικού της Μονής Αγίου Παύλου, για να προσφέρει σ' αυτό τα Τίμια Δώρα των τριών Μάγων.

Κατά την παράδοση, λοιπόν, όπως είναι καταγεγραμμένη και σε εκδόσεις της Ιεράς Μονής Αγίου Παύλου, επενέβη η ίδια η Παναγία και την εμπόδισε να πλησιάσει στη Μονή όταν έφτασε στον αρσανά (λιμανάκι) του μοναστηρίου. Έτσι, η επισκέπτρια απλώς επέδωσε τα δώρα στους μοναχούς, που σε ανάμνηση της επίσκεψης έστησαν το Σταυρό που υπάρχει στο σημείο εκείνο και λέγεται «Σταυρός της Βασίλισσας». Ιστορικά καταγεγραμμένη...εκ παραδρομής παραβίαση του Άβατου από γυναίκες και μάλιστα ομαδική σημειώθηκε τον 7ο αιώνα, όταν πέρασαν από τον Άθω νομάδες εξ Ανατολών που μαζί με τις γυναίκες τους είχαν σταλεί να ζήσουν στην Πελοπόννησο από τον αυτοκράτορα Αλέξιο Κομνηνό (1081-1118).

Η πρώτη...τυπικότερη παραβίαση του Άβατου, από γυναίκα διά της επίσημης οδού έγινε το 1346 από την Ελένη, σύζυγο του Σέρβου ηγεμόνα Στέφανου Δουσάν. Υπάρχουν αναφορές βάσει των οποίων η Ελένη δεν μπήκε σε μοναστήρια, αλλά μόνο εξ αποστάσεως είδε την Ιερά Μονή Χιλανδαρίου (το λεγόμενο «σέρβικο» μοναστήρι).

Σύμφωνα με άλλη εκδοχή, πάντως, ο Στέφανος Δουσάν συνοδεύτηκε από τη σύζυγό του μέσα σε όλα τα μοναστήρια του Αγίου Ορους. Σε νεότερους χρόνους αιτία αυστηρών επιστολών από το Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης

αποτέλεσε σύμφωνα με ιστορικούς η συστηματική παραβίαση του Άβατου από προνομιούχες κυρίες της ρωσικής ελίτ, που φιλοξενήθηκαν για προσκυνηματικούς λόγους στην Ι. Μονή Αγ. Παντελεήμονος, φτάνοντας νύχτα με ρωσικά πλοία στην αποβάθρα της Μονής. Λέχθηκε δε ότι η πυρκαγιά που κατέστρεψε μια πτέρυγα της Μονής, το 1878, σχετίζεται με την παρουσία μιας Ρωσίδας πριγκίπισσας εκεί.

Σε άλλη περίπτωση, πάντως, όταν το 1882 έφθασε στο Άγιον Όρος η μεγάλη δούκισσα Αλεξάνδρα Πετρόβνα για τη θεμελίωση του κύριου ναού της Σκήτης του Προφήτη Ηλία, της ζήτησαν να σεβαστεί το Άβατον, όπως και έπραξε, αναχωρώντας άμεσα. Απλές παραβιάσεις του Άβατου, με την...αποβίβαση γυναικών στο λιμανάκι της Δάφνης του Αγίου Όρους, κατεγράφησαν το Μάιο του 1942 δύο φορές, μία από τη σύζυγο του λαϊκού γραμματέα της Μονής Σίμωνος Πέτρας και μία από την αρραβωνιαστικιά (ή σύζυγο) υπαλλήλου μαγαζιού της Δάφνης.

Η Ιερά Κοινότητα προέβη σε άμεση απέλασή τους. Στις περιπτώσεις των παραβιάσεων με την ανοχή των ιδίων των μοναχών, περιλαμβάνεται η κατ' ουσίαν -έστω και άτυπη- άρση του Άβατου, το καλοκαίρι του 1944, όταν έφτασαν από την Ιερισσό γυναικόπαιδα και μπήκαν στο Άγιον Όρος και στην Ιερά Μονή Εσφιγμένου ζητώντας προστασία γιατί κινδύνευε η ζωή τους.

Τότε τους παρασχέθηκε καταφύγιο προσωρινό και η ίδια η μονή έλαβε μέριμνα για τη μεταφορά τους ξανά στην Ιερισσό από θαλάσσης. Ανάλογες αναφορές για προστασία γυναικόπαιδων στο Άγιον Όρος υπάρχουν και για την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Κάτι ανάλογο συνέβη το 1854, όταν ο Τσάμης Καρατάσος ξεσηκώθηκε κατά των Τούρκων και τότε τα γυναικόπαιδα από την Ιερισσό μπήκαν στο Άγιον Όρος για να προστατευθούν από τα τουρκικά αντίποινα.

Στις 16 Οκτωβρίου 1948, γυναίκες έφτασαν ως την πρωτεύουσα του Αγίου Όρους, τις Καρυές, διά των όπλων... Συγκεκριμένα, επιτέθηκε στις Καρυές μια μεγάλη ομάδα ανταρτών, αποτελούμενη από 400 άνδρες και γυναίκες ένοπλες, που είχαν ανταλλάξει και πυρά με τους άνδρες της τότε Χωροφυλακής που εδρεύανε στο Άγιον Όρος.

Τις τελευταίες δεκαετίες της μεταπολεμικής και Νεότερης Ιστορίας, υπάρχει η περίπτωση μιας Γαλλίδας συγγραφέως, της Μαρί Σουαζί (1931), που σε βιβλίο της προβάλλει τον αμφισβητούμενο ισχυρισμό ότι έμεινε στο Άγιον Όρος μια εβδομάδα, μεταμφιεσμένη ως άντρας, χωρίς να γίνει αντιληπτή. Αναφέρεται η

επίσης αμφισβητούμενη περίπτωση της συζύγου ενός Βρετανού πρέσβη.

Στους νεώτερους χρόνους εκτός από την Σουαζί, μπήκαν στο Όρος η «Μις Ευρώπη» Αλίκη Διπλαράκου (1929) και η Ελένη Σκούρα (1932). Γνωστή είναι και η απόπειρα ενός Ρώσου μοναχού (1905) να φιλοξενήσει στο κελί του την καλή του. Αυτό μας παρηγορεί πως ο «ανίκατος μάχαν» Έρωτας μπορεί να μένει ζωντανός ακόμη και στην Αγιορείτικη Σαχάρα.

Άλλες περιπτώσεις αφορούν κυρίως ...πεισματάρεις τουρίστριες που έχουν πλησιάσει με ταχύπλοα τον Άθω...για να έχουν να λένε πως πάτησαν το Άβατον, έχοντας καταλήξει (συνήθως) να συλληφθούν από τις λιμενικές αρχές.

«Κινητό» Άβατον

Καλοκαίρι του 1997, και η έκθεση κειμηλίων του Αγίου Όρους στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού της Θεσσαλονίκης διαφημιζόταν ως πρώτη και τελευταία ευκαιρία για τις πολίτιδες αυτής της χώρας να ρίξουν μια κλεφτή ματιά στους απαγορευμένους αγιορείτικους θησαυρούς. Μόνο που οι γυναίκες που θα επισκέπτονταν την έκθεση με τα ιερά, κατάλληλα μόνο για ανδρικά βλέμματα κειμήλια, όφειλαν, σύμφωνα με απόφαση του (και) τότε προϊσταμένου του υπουργείου Πολιτισμού κυρίου Βενιζέλου, να συμμορφωθούν με έναν ειδικό ενδυματολογικό κώδικα: να μη φορούν παντελόνι και μπλούζα χωρίς μανίκια, με άλλα λόγια να συμφιλιωθούν με την ιδέα της βιολογικής τους μιαιρότητας, ιδέα που «κατά τα ανέκαθεν κρατούντα» καλλιεργεί το Άγιον Όρος με την εμμονή του στο περιβόητο άβατο. Εξοπλίζοντας ένα κρατικό μουσείο με φουστίτσες και μπλουζάκια, ο κύριος Βενιζέλος έδειχνε ακόμη ότι το άβατο δεν εντοπίζεται στην απαγορευμένη στα «θήλεα», αγιορείτικη επικράτεια: μετακομίζει άνετα και σε χώρους που, αν μη τι άλλο, θα όφειλαν να λογοδοτούν καθημερινά για την τήρηση της συνταγματικά κατοχυρωμένης ισότητας.

Το Άβατον και η Ευρωπαϊκή Ένωση

Στην Σύνοδο του Συμβουλίου των Υπουργών Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, στις 15 Σεπτεμβρίου 1997, ο Έλληνας υπουργός Εξωτερικών Θ. Πάγκαλος, ανταποκρινόμενος στην εκφρασμένη βούληση των αγιορειτών πατέρων, επιδίωξε να καταστήσει Κοινή Δήλωση των «15» τη μονομερή Δήλωση που η χώρα μας είχε καταχωρήσει συναφώς προς τη «Δήλωση για το καθεστώς των Εκκλησιών και μη ομολογιακών οργανισμών» που θα προσαρτηθεί στην Τελική Πράξη του Amsterdam. Με τη Δήλωση αυτή υπενθυμίζεται και ανανεώνεται το περιεχόμενο της Κοινής Δηλώσεως για το Άγιον Όρος, η οποία

είναι προσαρτημένη στην Πράξη Προσχώρησης (1979) της Ελληνικής Δημοκρατίας στις (τότε) Ευρωπαϊκές Κοινότητες.

Στην προσπάθεια αυτή αντέδρασαν δύο μέλη του Συμβουλίου Υπουργών, οι γυναίκες υπουργοί Εξωτερικών της Φινλανδίας και της Σουηδίας, οι οποίες αναφέρθηκαν στην απαγόρευση εισόδου γυναικών στο Άγιον Όρος, παρ' ότι τούτο αποτελεί περιοχή της Ευρωπαϊκής Ενώσεως.

Υπέρ της άρσης του «Άβατου» τάχθηκε το 2003 το Ευρωκοινοβούλιο με ψήφους 277 υπέρ έναντι 255 κατά και 15 λευκών. Μεταξύ των υπερασπιστών του Άβατου και μια πολύ μεγάλη...έκπληξη, ο κ. Αλαβάνος. Η «συζήτηση» που ακολούθησε απέδειξε ότι το Άβατο συνεχίζει να αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα ταμπού της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας, νομιμοποιητικό μηχανισμό σειράς ολόκληρης αποκλεισμών (συμβολικών και μη) σε βάρος των γυναικών της χώρας.

Είναι προφανές ότι η «παράδοση», η συνταγματική κατοχύρωση του Άβατου και η σχετική πρόβλεψη που περιλαμβάνεται στην πράξη προσχώρησης της Ελλάδας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και επιβεβαιώθηκε από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ θεωρήθηκαν και πάλι δεδομένα που καθιστούν περιττή κάθε περαιτέρω συζήτηση του ζητήματος. Με τη διαφορά πως τη φορά αυτή δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στο επιχείρημα ότι η χερσόνησος του Άθω αποτελεί ιδιοκτησία των μονών, τόπο κατοικίας των μοναχών και η κατοικία, ως γνωστόν, συνιστά κατά το σύνταγμα άσυλο, η παραβίαση του οποίου συνιστά ποινικό αδίκημα. Ενδιαφέρουσα, πράγματι, η μετατόπιση της επιχειρηματολογίας: από τη διεκδίκηση της μοναστικής πνευματικότητας καταλήγουμε στην υπεράσπιση μιας απολύτως γήινης σχέσης ιδιοκτησίας. Αλλά αν είναι έτσι, τότε, όπως υποστηρίζει και η νομικός Μαρίνα Μεϊδάνη, οι μοναχοί οφείλουν να φροντίσουν μόνοι για τη συντήρηση του σπιτιού τους. Όπως κάθε πολίτης, άνδρας ή γυναίκα, αυτής της χώρας. Χωρίς την πλουσιοπάροχη ενίσχυση που προέρχεται από τη φορολόγηση ανδρών και θηλυκών «μιασμάτων», εγχώριων και αλλοδαπών.

«Αυστηρή» απομόνωση κι ασκητική ζωή χωρίς τεχνολογία γίνεται;

Η τεχνολογία πέρασε τα τελευταία χρόνια τα...σύνορα του Αγίου Όρους, όπου οι περισσότεροι μοναχοί χρησιμοποιούν κινητά τηλέφωνα, ενώ υπάρχουν και καλόγεροι, άριστα μνημένοι στην πληροφορική, οι οποίοι επικοινωνούν με τα εκτός Αγίου Όρους «πνευματικά τους τέκνα» με e-mail. Στο μεταξύ οι συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες σε ηλεκτρική ενέργεια (στο Άγιον Όρος δεν υπάρχει δίκτυο της ΔΕΗ) αναγκάζουν τους μοναχούς να στρέφονται όλο και περισσότερο στη χρήση φωτοβολταϊκών και αιολικών συστημάτων, ενώ στις αναστηλώσεις των

πετρόκτιστων κατασκευών οι κατασκευαστικές εταιρείες απασχολούν κυρίως εργάτες και τεχνίτες από την Αλβανία.

Ταυτόχρονα, τα τελευταία είκοσι χρόνια διανοίχτηκαν δρόμοι σχεδόν σε όλα τα μοναστήρια και οι συγκοινωνίες πραγματοποιούνται με λεωφορεία, με αυτοκίνητα-«ταξί» τύπου τζιπ και μικρά «βαν». Μάλιστα, σε περίπτωση που οι επισκέπτες κάνουν το λάθος και ναυλώσουν ατομικά κάποιο «ταξί» θα πρέπει να πληρώσουν 50 και 60 ευρώ για απόσταση 8 χιλιομέτρων.

Τα προνομιάτα «πνευματικά παιδιά»

Σε ολόκληρη τη Χαλκιδική είναι κοινό μυστικό ότι όσοι επαγγελματίες και ερασιτέχνες ψαράδες διατηρούν «πνευματική» σχέση με κάποιον ηγούμενο ή μοναχό μπορούν ανενόχλητοι να ψαρεύουν στο Άγιον Όρος. Το ίδιο συμβαίνει και με τους Βορειοελλαδίτες κυνηγούς, οι οποίοι συνδυάζουν τις προσκυνηματικές εκδρομές με πλούσιο κυνήγι αγριογούρουνων στα δάση του Άθω. Επίσης, συγκεκριμένοι ξυλέμποροι-πνευματικά «παιδιά» μοναχών υλοτομούν τα δάση με τις καστανιές και μεταφέρουν την ξυλεία εκτός Αγίου Όρους, οι αγιορείτες συνεργάζονται με συγκεκριμένη οινοποιία εδώ και πολλά χρόνια, ενώ τις αναστηλώσεις των μοναστηριών και τα κατασκευαστικά έργα αναλαμβάνουν από τις αρχές της δεκαετίας του '90 το πολύ τρεις κατασκευαστικές εταιρείες με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Ωστόσο, παρά τη δυσарέσκεια, οι αντιδράσεις των τοπικών κοινωνιών στη Χαλκιδική είναι χλιαρές και πολλές φορές ανύπαρκτες, αφού τις διάφορες επαγγελματικές ομάδες και τους καλόγερους συνδέουν εδώ και δεκαετίες ο θρησκευτικός τουρισμός και το εμπόριο.

Η ευρύτερη περιοχή της Ουρανούπολης, απ' όπου αναχωρούν τα πλοία για τα μοναστήρια του Αγίου Όρους, αλλά και άλλες κωμοπόλεις στη χερσόνησο της Σιθωνίας (όπως ο Όρμος Παναγίας και ο Άγιος Νικόλαος) εξαρτώνται άμεσα από τις επισκέψεις τουριστών και προσκυνητών στο «Περιβόλι της Παναγιάς».

Μοναχισμός, σκοταδισμός, σκάνδαλα και...πειρασμοί

Ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου, στο βιβλίο του «Άγιο Όρος», διαπιστώνει πως «Καλογερισμός χωρίς σκοτάδι δεν γίνεται». Έκφραση αυτού του σκοταδισμού είναι το Άβατο. Η Ιερά Κοινότης θέλησε με τον τρόπο αυτό να προστατευθεί από την αμαρτωλή Εύα, αλλά όταν διώχνεις τον πειρασμό από την πόρτα, αυτός μπαίνει από το παράθυρο. Στα τέλη του 11ου αιώνα μοναχοί του Άθω εμφανίστηκαν στον αυτοκράτορα Αλέξιο Α΄ και διαμαρτυρήθηκαν πως η εκεί παρουσία νεαρών βλάχων βοσκών «οδηγούσε σε παρά φύσιν έξεις». Ο

αυτοκράτορας ανακάλυψε πως αυτό ήταν μια πρόφαση για να μπορέσουν να επισκεφθούν την Κωνσταντινούπολη (Στ. Ράνσιμαν «Βυζαντινός πολιτισμός» εκδ. Γαλαξίας, Αθήνα, 1979), αλλά δεν υπάρχει καπνός χωρίς φωτιά.

Ο κομμουνιστής συγγραφέας Θ. Κορνάρος, πήγε στο όρος ως εργάτης και μετέφερε τα όσα έζησε στο βιβλίο του «Άγιον όρος, οι Άγιοι χωρίς μάσκα». Το βιβλίο του κατασχέθηκε από την Εισαγγελία. Στις 15 Ιανουαρίου του 1934, ο Φώτος Πολίτης, τον υπερασπίζεται με επιφυλλίδα του στην «Πρωϊα»:

Όσοι ενδιαφέρονται λοιπόν πραγματικά για την θρησκεία...αντί να ζητήσουν την κεφαλήν του Κορνάρου επί πίνακι, θάπρεπε να εξακριβώσουν τις καταγγελίες του και να ασκήσουν αυστηρόν έλεγχο εκεί που πρέπει.

Επαινετικά επίσης έγραψαν για το βιβλίο, και οι Πέτρος Χάρης, Κωστής Μπαστιάς, Λιλή Ιακωβίδη («Αθ.Νέα», 5-5-'33, «Καθημερινή», 2-4-'33, και με επιστολή της υπό ημερομηνία 15-4-'33, η ποιήτρια, δημοσιευμένη στο βιβλίο «Ένα μήνα με τους άνδρες....»).

Ο Κορνάρος δημοσίευσε στο βιβλίο αυτό, υπό τον τίτλο «Πνευματική παραγωγή του όρους», την ερώτηση που σύμφωνα με το εξομολογητάριο του Άγ. Νικοδήμου, πρέπει να απευθύνεται στους υποψήφιους για χειροτονία:

Ο υποψήφιος διάκονος πρέπει να ερωτηθή, εάν ανθρωπίνη φύσις, τριβήν εποίησατο περί την οπισθίαν οπήν, ή εάν εισήλθεν εν αυτή και συνάμα ροήν εποίησατο...

Όπως συμπληρώνει ο Κορνάρος είναι «θαύμα» το φαινόμενο να μην τρέμουν τα πόδια του υποψήφιου στο άκουσμα αυτής της περικοπής.

Απαντώντας το 1793 από την Λειψία όπου δεν τον έφτανε η εκδικητική μανία της Εκκλησίας, στις επιθέσεις του δεσπότη Πλαταμώνα Διονύσιου, ο λόγιος Χριστόδουλος Παμπλέκης, παλιός τρόφιμος της Αθωνιάδας Σχολής του θυμίζει τα χρόνια εκείνα:

...κάτω εις την αμπελικήν του μοναστηρίου, όχι μόνον έτρωγες και έπινες, ουδέ μόνον ετραγώδεις και εχόρευες με τας λύρας, αλλά και σαρίκι γυναικείον έβανες εις την κεφαλήν σου, και πιστολιαίς έριπτες περιπατών με τους πόδας γυμνούς έως τα γόνατα....οι καλόγκαιροι εφώναζον και σας πουτάνες του σχολείου.....οι καλόγκαιροι εφώναζον και ημάς τους ιδίους πουτάνες και

πούστηδες, το οποίοι ημείς δεν το καταδεχόμεθα.....Διά τούτο εδιώχθην κύριε Ντελή Δήμο (δια να μην είπω άγιε απόστολε) και όχι μόνον εγώ....όσοι δεν ευχαριστούντο εις τας ασελγείας, ακολασίας...

(Ιώσηπου Μοισιόδακος «Απολογία», επιμ. Ά. Αγγέλου, σ.οθ').

Ο Ζακ Lacarriere, διαπιστώνει: «Σπάνια έχω κάνει για την θρησκεία συζητήσεις τόσο βλακώδεις και πρωτόγονες όσο στον Άθω... Ο αθωνίτης μοναχός αντιπροσωπεύει μια έμμονη επιβίωση των στοιχείων που συγκροτούν το διανοητικό σύμπαν ενός βυζαντινού χωρικού».

Ο ίδιος κοιτάζοντας από έναν μικρό φεγγίτη, είδε:

...κατάλαβα γιατί ο αρχοντάρης βιαζόταν να με ξαποστείλει... Καμιά δεκαριά καλόγεροι ήσαν τραπεζωμένοι μπροστά σε...τηγανητά, σαλάτες, ψάρια, κρασιά και ρακή... Αναγνώρισα μάλιστα κι έναν..ογκώδη και επηρμένο παπά επισκέπτη...

Αργότερα διαβάζοντας τον Γρηγόριο Παλαμά: «Τρώνε σαν τα γουρούνια...», έγραφε για τους μοναχούς του Άθω, «...πίνουν βαρέλια κι όταν μεθύσουν προσποιούνται ότι χρησιμοδοτούν».

Ο Κ. Σάθας διαπιστώνει πως «...αι εν τω Άθωνι πολυάριθμοι μοναί, απορροφώσαι τα πλούσια ελέη του ορθοδόξου πληρώματος, ούδ' επ' ελάχιστον εξεπλήρωσαν την μεγάλην ταύτην αποστολήν της μόρφωσης του Ελληνισμού, ουδέν σχολείον συνέστη εν Μετεώροις και εν Άθωνι ενώ και η μόλις περί τους υστάτους χρόνους ιδρυθείσα...Αθωνιάς σχολή, πρόξενος πολλών σκανδάλων εγένετο και ανηλεώς διελύθη. Την αυτήν δε τύχην υπέστη και η ....Αθωνιάς τυπογραφία» («Μεσαιωνική Βιβλιοθήκη», Βενετία 1872, τ.Γ', σ.ο').

Η Γαλλίδα συγγραφέας Μαρίζ Σουαζί, μεταμφιεσμένη σε άντρα, έζησε εκεί και περιγράφοντας διαφόρους τύπους μοναχών, έγραψε γι' αυτόν που αποκαλεί «βιτσιόζο»: «...Έχει πάντα την επιθυμία του έρωτα....οι πειρασμοί ξεφεύγουν από τα φαρδιά του μανίκια...μυρίζει σπέρμα και ένοχη συνείδηση...».

Ο Κ. Τσαρούχας αισιοδοξεί στην «Απογευματινή» (2-12-'79): «Ακριβά θα κοστίζει η φρέσκια σάρκα σε ηγούμενους, ηγούμενες και άλλους ρασοφόρους εκμαυλιστές ανηλίκων για μοναστήρια». Το δημοσίευμα αναφέρεται στον ηγούμενο της μονής Ξενοφώντος Α.Μ., που οδηγήθηκε στις φυλακές Τρικάλων, επειδή παρέσυρε πέντε

ανήλικους στο μοναστήρι του. Το βούλευμα του Συμβ. Πλημμελ. Τρικάλων, χαρακτηρίζει κακούργημα την χορήγηση καταλύματος στο μοναστήρι του δεκατετράχρονου Ε.Μ. Ο ίδιος ηγούμενος ομολόγησε πως και ένας 16χρονος από την Λαμία, βρισκόταν στην μονή Ξενοφώντος τον Ιούλιο του '77.

Τι γυρεύουν νεαροί έφηβοι στα μοναστήρια; Ο αγιορείτης Μιχαήλ ομολογεί: «Πολλά τα κρούσματα ομοφυλοφιλίας... Ζήτημα ομοφυλοφιλίας τέθηκε στην Σύναξη, αλλά δεν πιστεύω πλέον σ' αυτόν τον θεσμό...η προτεραιότητά τους είναι η βιτρίνα τους...δηλαδή κουκούλωμα...» («Ελευθεροτυπία» 22-4-2001).

Σε συνέντευξή του στο περιοδικό «Τέταρτο» (Ιούνιος 1985), ο Άρχων Μέγας Μυρεψός του Οικ. Πατριαρχείου Νίκος Γαβριήλ Πεντζίκης, συζητώντας για το Όρος, ρώτησε τον δημοσιογράφο, αν του «ρίχτηκε κανένας καλόγερος» και στην καταφατική απάντησή του συνομιλητή του, παρατήρησε: «Και εγώ είδα πολλούς να έχουν σπιτωμένους νέους, δόκιμους».

Την προδοσία ουδείς εμίσησε...

Αναρωτιέται κανείς πως είναι δυνατόν σε ελληνικό έδαφος να καταργούνται βασικές συνταγματικές διατάξεις όπως αυτή της ισότητας των δυο φύλλων, από ένα Σύνταγμα που το άγχος του να ικανοποιήσει την Εκκλησία το κάνει να αντιφάσκει με τον εαυτό του. Οι μονές του Αγίου όρους απορροφούν κονδύλια της «αιρετικής» Δύσης, τα οποία προέρχονται και από φορολόγηση γυναικών, αλλά δεν επιτρέπουν στις τελευταίες να πατήσουν το πόδι τους σε εδάφη που δεν τους ανήκουν και τα οποία ποτέ δεν υπερασπίστηκαν έναντι οποιουδήποτε κατακτητή. Πάγια αρχή τους ήταν η προδοτική συναλλαγή με κάθε εξουσία.

Σε πολλά σουλτανικά φερμάνια που σώζονται στα μοναστήρια γράφεται: «Επειδή οι Αγιορείται προ των άλλων ραγιαδων εδέχθησαν την υπηκοότητα και απέκτησαν την ασυδοσίαν...».

Οι Αθωνίτες, βλέποντας την πτώση της Πόλης, έστειλαν αντιπροσωπεία στον Σουλτάνο Ορχάν, «προφητεύοντας» την τουρκική κατάκτηση, δηλώνοντας υποταγή. Ο περιηγητής R. Walpole είδε στις Καρυές στις αρχές του 19ου αι. το σχετικό φερμάνι.

Ανανέωση των προνομίων πέτυχαν το 1430 στέλνοντας πρεσβεία στον Μουράτ Β', ενώ θα πρέπει να σημειωθεί πως καλόγεροι ήταν αυτοί που βοήθησαν με την προδοσία τους να καταληφθεί η Θεσσαλονίκη απ' τους Τούρκους.

Το 1453 ζήτησαν και πήραν προστασία από τον Μωάμεθ τον Πορθητή.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η στάση του Αγίου Όρους και κατά την Επανάσταση του 1821.

Μετά την Ελληνική Επανάσταση του 1821 και λόγω της ενεργού συμμετοχής σ' αυτή του Ελληνικού Ορθοδόξου Χριστιανικού κλήρου αλλά και των μοναχών του Αγίου Όρους οι Τούρκοι κατεπάτησαν προς καιρόν βιαίως την ιδιοκτησία της λίμνης «Μπουρού» (Βιστωνίδα), κυριότητος της Ιεράς Μονής Βατοπεδίου, πάντοτε όμως η ιερά Μονή παρέμενε κυρία ταύτης, των νησίδων και των περι αυτήν εκτάσεων.

Το αντιφατικό αυτό παράθεμα κρύβει τη θλιβερή αλήθεια για τη στάση του Αγίου Όρους την κρίσιμη περίοδο της Επανάστασης, όταν οι παραδόπιστοι ηγούμενοι έφτασαν στο σημείο να προδώσουν τον αγώνα.

Πρόκειται για ιστορικό γεγονός, το οποίο καταγράφει με διακριτικότητα ο Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος, ο οποίος αναφέρει ότι ο πασάς της Θεσσαλονίκης «κατέπεισε τας μονάς να παραδοθώσιν» και παρατηρεί με σημασία ότι «αι μοναί αύται ούτε προθυμίαν (για τον αγώνα) ούτε καρτερίαν ικανήν έδειξαν» («Ιστορία του Ελληνικού Έθνους», εκδ. Ελευθερουδάκη, τ. 6ος, σ. 61).

Στην υπόθεση αναφέρεται αναλυτικά ο Διονύσιος Κόκκινος, ο οποίος δεν μπορεί να κατηγορηθεί για μεροληψία εις βάρος των μονών. Στον δεύτερο τόμο του κλασικού του έργου «Η Ελληνική Επανάστασις» (εκδ. Μέλισσα, 1957), βραβευμένου από την Ακαδημία Αθηνών, αναφέρεται στην απροθυμία των Αγιορειτών να συνδράμουν τον αγώνα: «Αι μοναί, πλην των ακινήτων περιουσιών των, κατείχαν όχι μόνο χρήματα, αλλά και θησαυρούς ανεκτιμήτους από αφιερώματα χρυσά και αργυρά και κοσμήματα με πολυτίμους λίθους συσσωρευμένα εκεί από αιώνων. Επρόκειτο περί ανυπολόγιστου πλούτου».

Μάταια ο Υψηλάντης τούς ζητούσε με αυστηρό ύφος να ενισχύσουν «με σώματα και με χρήματα» τον αγώνα που είχε ξεσπάσει στην περιοχή της Χαλκιδικής, με επικεφαλής τον Εμμανουήλ Παπά. Όπως αναφέρει ο Κόκκινος, «οι καλόγηροι δεν εννοούσαν να θίξουν ούτε τα χρήματα των μονών ούτε τα εκ χρυσού και αργύρου νεώτερα αφιερώματα που δεν είχαν την σημασίαν ιστορικών κειμηλίων και τα οποία αποτελούσαν ολόκληρον θησαυρόν, ικανόν ν' αποβή πηγή ενισχύσεως σοβαράς όχι μόνο του μακεδονικού, αλλά και του όλου αγώνος».

Είναι απολύτως ενδεικτική για την κατάσταση η επιστολή που απηύθυνε στις 19 Ιουνίου 1821 ο οπλαρχηγός Ρήγας Μάνθος προς τον Παπά: «Μα τι να κάμη κανείς την μικρολογία των Αγίων Πατέρων. Αυτή η στυγερά ανελευθεριότης και μικροπρέπεια αυτών μάς εμπόδισεν από πολλά ωφέλιμα και από πολλά αναγκαία. Αμποτε να μεταβάλη ο αναλλοίωτος Θεός την διάθεσίν των, να τους αποδείξη ευσπλάχνους, κριτικούς, γενναίους και ελευθερίους και με δόκιμον νουν. [...] Πλην κανένα γενναίον δεν εύρον εις αυτούς παρά μίαν επίπλαστον πολιτίκαν. [...] Φροντίζουν μόνο διά την ασφάλειαν των ιδίων. [...] Φοβούμαι μήπως ο λαός από την πείναν και τας πολλές θλίψεις του εφορμήση εναντίον των και δεν δυνηθώμεν ν' απαντήσωμεν εις την ορμήν των».

Στα τέλη Ιουνίου οι Αγιορείτες αντιλήφθηκαν τον κίνδυνο που διέτρεχαν οι ίδιοι και κάλεσαν με επιστολή τους τον Παπά να υπερασπιστεί το Άγιον Όρος. Ήταν όμως αργά. Όταν μάλιστα εκστράτευσε στη Χαλκιδική για να καταπνίξει την επανάσταση ο Αβδούλ Αμπούδ, οι Αγιορείτες ήταν έτοιμοι να του προσφέρουν γην και ύδωρ. «Οι καλόγηροι», γράφει ο Κόκκινος, «οι εξ αρχής δυσφορούντες διά το ζήτημα των δαπανών, συνηθισμένοι πάντοτε να δέχονται προσφοράς και από τους πτωχοτέρους πιστούς, χωρίς αυτοί να προσφέρουν ποτέ τίποτα, δεν είχαν συγκινηθή ούτε από τας αυστηράς απαντήσεις του Υψηλάντη και της Υδρας και των Ψαρών προς τας πτωχοπροδρομικάς εκκλήσεις των, ούτε αντελήφθησαν την υποχρέωσίν των, όταν ήλθε η κρισιμωτάτη ώρα της εξαντλήσεως του Παπά και του εκ των Τούρκων κινδύνου. Ο πατριωτισμός των είχε σταματήσει προ της θυσίας των χρημάτων των μονών, τα οποία επί τέλους παρέμεναν νεκρά εις τα χρηματοκιβώτια και άχρηστα εις την κοινωνικήν οικονομίαν και ο πρώτος ενθουσιασμός των διά τον Παπάν μετεβλήθη εις εχθρότητα. Αντί να ενισχύσουν τον ηρωικόν αρχηγόν εις τας τελευταίας αγωνιώδεις προσπάθειάς του, συνεσπειρώθησαν περί τας μονάς των και τον κατηρώντο ως υποκινητήν της επαναστάσεως και υπεύθυνον του κακού».

Μοναδική εξαίρεση ο ηγούμενος Ιωακείμ τής (πάντα ξεχωριστής) Μονής Εσφιγμένου, που είχε μνηθεί στη Φιλική Εταιρεία και πρόσφερε καταφύγιο στον Παπά και τους πολεμιστές του. Όμως στις 11 Νοεμβρίου 1821 μαζεύτηκαν οι ηγούμενοι των άλλων 19 μονών και ζήτησαν με επιστολή να παραδοθεί ο Παπός στους Τούρκους και όσοι μοναχοί τον ακολουθούν «να επιστρέψουν στα κελιά τους».

«Η πράξις αυτή», καταλήγει ο Κόκκινος, «δεν είχε δικαιολογίαν και όλα τα καθηγιασμένα ύδατα του Αγίου Ορους δεν είναι δυνατόν ν' αποπλύνουν από αυτό

το αίσχος τους δεκαεννέα ηγουμένους που υπέγραψαν την άνω επιστολήν, διά της οποίας έσπευδαν να παραδώσουν εις τον πασάν ένα θύμα τόσης περιωπής διά να μετριάσουν τους άλλους όρους της υποταγής και κυρίως τον αφορώντα την χρηματικήν αποζημίωσιν».

Το συμπέρασμα του ιστορικού είναι ότι «η αλήθεια διά την διαγωγήν των καλογήρων εκείνων είναι πολύ θλιβερά. Ανίκανοι να αισθανθούν κατ' αρχάς την ανάγκην γενναίας προσφοράς διά τον αγώνα, που τον ήθελαν, αλλά με θυσίας των άλλων, έφθασαν εις την ατολμίαν, εκύλισαν εις την ανανδρίαν και κατήντησαν ικανοί διά την χειροτέραν προδοσίαν. Εδέχθησαν να παραδώσουν εις τον εχθρόν ως πρωταίτιον της επαναστάσεως τον Εμμανουήλ Παπάν, τον οποίον προ ολίγων μηνών είχαν ανακηρύξει προστάτην και αρχηγόν της Μακεδονίας αυτοί οι ίδιοι, χωρίς να αγνοούν ότι η τοιαύτη παράδοσις του ήτο ταυτόσημος με παράδοσιν προς θάνατον».

Τελικά ο Εμμανουήλ Παπάς κατόρθωσε να διαφύγει «καταδιωκόμενος από Τούρκους και Έλληνες», όπως αναφέρει ο ιστορικός, αλλά εξαντλημένος από τις κακουχίες πέθανε στο καράβι που τον μετέφερε στην επαναστατημένη Ύδρα.

Σ' αυτή την ανοιχτή προδοσία στηρίζονται λοιπόν τα δικαιώματα της Μονής Βατοπεδίου και των άλλων αγιορείτικων μονών από την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Πάει πολύ να επικαλούνται αυτή τη θλιβερή ιστορία ακόμα και σήμερα οι συντάκτες των διαβόητων συμβολαίων ως τίτλο κυριότητας για τη λίμνη Βιστωνίδα.

Στις 26 Απριλίου του 1941, οι μονές του Άθω με εικοσασφράγιστη επιστολή τους προς τον Χίτλερ, ζήτησαν την προστασία του, πετυχαίνοντας να μπει φρουρά στην Ουρανούπολη, η οποία απαγόρευε σε οποιονδήποτε Γερμανό να πατήσει στο Όρος:

Εν Αγίω Όρει τη 13/26 Απριλίου 1941

Προς την Αυτού Εξοχότητα τον Αρχικαγκελλάριον του ενδόξου Γερμανικού Κράτους Κύριον Αδόλφον Χίτλερ

Εις Βερολίνον

Εξοχότατε,

Οι βαθυσεβάστως υποσημειούμενοι Αντιπρόσωποι των Είκοσιν Ιερών Βασιλικών Πατριαρχικών και Σταυροπηγιακών Μονών του Αγίου Όρους Άθω, λαμβάνομεν την εξαιρετικήν τιμήν ν' απευθυνθώμεν προς την Υμετέραν Εξοχότητα και παρακαλέσωμεν Αυτήν θερμώς, όπως, ευαρεστημένη, αναλάβη υπό την Υψηλήν

προσωπικήν Αυτής προστασίαν καί κηδεμονίαν τον Ιερόν τούτον Τόπον, του οποίου Ηγούμενοι καί αντιπρόσωποι τυγχάνομεν, διαδεχομένη εν τούτω τους ιδρυτάς καί Ευεργέτας του Ιερού τούτου Τόπου Βυζαντινούς Αυτοκράτορας καί διαδόχους τούτων.

Το Αυτονομιακόν τούτο πολίτευμα περιθριγκώθη δι' αλληπαλλήλων τυπικών καί Χρυσοβούλων των ιδρυτών καί ευεργετών των Ιερών μονών Βυζαντινών Αυτοκρατόρων Βασιλείου του Μακεδόνο(882), Ιωάννου Τσιμισκή(972), Κωνσταντίνου Μονομάχου(1046), Στεφάνου Δουσάν(1346) καί άλλων Σλαύων, Ουγγροβλάχων Ηγεμόνων καί των μετέπειτα Σουλτανικών Φιρμανίων τελευταίως δε υπό του Καταστατικού Χάρτου του 1926, ούτινος δύο αντίτυπα εσωκλείομεν.

Το ουτωσί καθιερωθέν προνομιακόν καί αυτοδιοίκητον καθεστώς του Ιερού τούτου Τόπου, αποτελέσαν αντικείμενον συζητήσεων καί επικυρώσεων διαφόρων διεθνών συνθηκών περιθριγκώθη τέλος, διά του 62ου άρθρου της Βερολινείου συνθήκης του έτους 1878, έχοντος ούτω, οι μοναχοί του Όρους Άθω οθενδήποτε καί αν κατάγωνται θα διατηρήσωσι τά κτήματα καί τα πρότερα αυτών δικαιώματα καί θ' απολαύωσιν, άνευ ουδεμιάς εξαιρέσεως, πλήρους ισότητος δικαιωμάτων καί προνομίων.

Παρακαλούμεν καί ικετεύομεν θερμώς την Υμετέραν Εξοχότητα όπως αναλάβη υπό την υψηλήν προστασίαν καί κηδεμονίαν Αυτής. Τον Βασιλέα των Βασιλευόντων καί Κύριον των Κυριευόντων εξ όλης ψυχής καί καρδιάς ικετεύοντες, όπως επιδαψιλεύση τη Υμετέρα Εξοχότητι υγείαν καί μακροήμερευσιν επ' αγαθώ του ενδόξου Γερμανικού Έθνους.

Υποσημειούμεθα βαθυσεβάστως...

Με γράμμα του στον «Δαυλό»(τ. 251, 11.'02), ο τ. δημοτικός σύμβουλος της Αθήνας γνωστός συγγραφέας και θεολόγος Γ. Μουστάκης αποκαλύπτει συγχαρητήρια επιστολή προς τον Χίτλερ της Ιεράς Επιστασίας των 20 εκλεγμένων αντιπροσώπων των αγιορείτικων μονών, με αφορμή την πτώση του Ζιτομίρ, σοβιετικού οχυρού στην Ουκρανία, στα χέρια των Ναζιστών:

...Αγαλλόμενοι κραυγάζομεν εν θαυμασμό: Έπεσεν το Ζιτομίρ καί εσώθη η Χριστιανοσύνη... Κύριος ο Θεός κρατύνη την υμετέραν εξουσίαν εις έτη πλείστα...

Στις 7.6.'44 δημοσιεύτηκε στο «Ελεύθερον Βήμα» είδηση στην οποία εξαίρεται η

άριστη συνεργασία που είχαν με τους αγιορείτες ηγουμένους οι γερμανικές αρχές και αναφέρεται πως οι μονές δεν πείνασαν «χάρις εις τας μεγάλας εισαγωγάς τροφίμων εκ μέρους του Γερμανικού στρατού εις το Όρος...».

Είναι ενδεικτική η γνώμη ενός μοναχού για τις αγωνίστριες του Δημοκρατικού Στρατού που κατέφυγαν στο όρος:

..Η συμμορία αυτή είχε μεθ' εαυτής και δεκάδα των θλιβερών εκείνων γυναικών, τα οποία αποπτύσαντα πάντα χαλινόν αιδούς... Δυστυχής ελληνική φυλή που σε κατήντησεν η πανούκλα του Βορρά...

(Καραγιάννη Γιώργου «Εκκλησία και Κράτος. 1833-1977...». Εκδ. «Το Ποντίκι», 1997).

Το καλοκαίρι του '44 κατέφυγαν στη μονή Εσφιγμένου γυναικόπαιδα της Ιερισσού για να γλυτώσουν από τα Τάγματα Ασφαλείας. Ο εκπρόσωπος της Ι. Κοινότητας ζήτησε να φύγουν. Ήταν τυχερές, αφού παλιότερα όπως άκουσε ο Άγγλος περιηγητής συνταγματάρχης Leake, γυναίκες που πάτησαν στο απαγορευμένο βουνό, θανατώθηκαν αμέσως.

Στις 7.6.'44 δημοσιεύτηκε στο λογοκριμένο «Ελεύθερον Βήμα» είδηση στην οποία εξαιρείται η άριστη συνεργασία που είχαν με τους αγιορείτες ηγουμένους οι γερμανικές αρχές και αναφέρεται πως οι μονές δεν πείνασαν «χάρις εις τας μεγάλας εισαγωγάς τροφίμων εκ μέρους του Γερμανικού στρατού εις το Όρος...». Σήμερα ο πολυγραφότατος αγιορείτης Μιχαήλ Χατζηαντωνίου που έφυγε από τον Άθω, εξηγεί: «Από την επίσημη αρχή του Αγίου Όρους, ο Χίτλερ θεωρήθηκε φιλόθεος, αφού κατέτρεχε κι εξόντωνε τους Εβραίους». Ο ίδιος αποκαλύπτει: «Επί πολλά χρόνια στην πανήγυρη μοναστηριού δημιουργείτο μεγάλο πρόβλημα διότι στο αρχονταρίκι υπήρχε τεράστια φωτογραφία του Μεταξά. Στις ενστάσεις πολλών επισκεπτών, ότι πρέπει να τον βγάλουν από εκεί οι μοναχοί απαντούσαν: "Αυτός έσωσε την Ελλάδα και ξάφρισε (sic) τους κομμουνιστές!...υπηρέτησε τον ελληνοχριστιανικό πολιτισμό!"»

Ο ηγούμενος της ρωσικής μονής Παντελεήμονος Βασίλειος Κριβοσείν, συγγραφέας της «μυστικής διδασκαλίας του Γρ. Παλαμά», κάλεσε τους Γερμανούς να διώξουν τις ικέτιδες, αλλά συνάντησε την αντίδραση των υπολοίπων μοναχών. Ο καλόγερος ήθελε να είναι πιστός στο Τυπικό που περιέχεται στον βίο του Αγ. Αθανασίου Μετεώρων, που ορίζει να μην δίνεται τροφή σε γυναίκα που παραβίασε το άβατο «κάν συμβεί υπό λιμού αποθανείν».

Ο Βασίλειος που όπως όλοι οι Σλάβοι αγιορείτες επιδίωκε την διεθνοποίηση του όρους (είχαν στείλει σχετικό υπόμνημα στο Βερολίνο), καταδικάστηκε ερήμην για δοσιλογισμό σε διετή φυλάκιση το 1947 και αργότερα προήχθη σε αρχιεπίσκοπο Βρυξελών της εξόριστης (φιλοναζιστικής) ρωσικής Εκκλησίας. Στην καταδικαστική απόφαση αναφέρεται πως «ικανοποιεί κατά συρροήν...όλας τας ορέξεις των κατακτητών» χαρίζοντάς τους λειτουργικά κειμήλια (Γ. Μουστάκης, «Δαυλός» Απριλίου '03).

Το σκάνδαλο της Μονής Βατοπεδίου

✘ Το φθινόπωρο του 2008 ξέσπασε μεγάλο πολιτικό σκάνδαλο με επίκεντρο τη Μονή Βατοπεδίου. Αποκαλύφθηκε ότι το Ελληνικό Δημόσιο έδωσε στη Μονή κτίρια του Ολυμπιακού Χωριού ως μέρος ανταλλαγής με παρόχθιες περιοχές στη λίμνη Βιστωνίδα, η οποία αποτελεί μέρος του δικτύου Natura 2000. Η ηγεσία της μονής, αμέσως μετά την ανταλλαγή, μεταβίβασε τα ακίνητα αυτά σε υπεράκτια εταιρία. Η όλη συναλλαγή απέβη εις βάρος των συμφερόντων του Ελληνικού Δημοσίου, με αποτέλεσμα μετά την αποκάλυψη του σκανδάλου να ξεσπάσει πολιτική θύελλα.

Πρωταγωνιστής, από πλευράς Αγίου Όρους, ο ηγούμενος Εφραίμ. Το όνομά του σημαίνει στα εβραϊκά «παραγωγικός και αποτελεσματικός». Ο ίδιος αποδείχθηκε ιδιαίτερα αποτελεσματικός. Λίγο μετά την εκλογή του εξασφάλισε την οικονομική υποστήριξη Κύπριων βιομηχάνων εξοπλίζοντας τη μονή του με σύγχρονα κελιά και σύνδεση στο ίντερνετ για τους υψηλούς προσκεκλημένους του. Στη συνέχεια προσπάθησε να αντλήσει κέρδη από ανεκμετάλλευτες ιδιοκτησίες της μονής του, διεκδικώντας τη λίμνη της Βιστωνίδας, ένας από τους ομορφότερους υγροβιότοπους της βόρειας Ελλάδας. Χάρη στις πολύχρονες επαφές με πιστούς, σημαντικούς παράγοντες των Σοσιαλιστών και αργότερα των μελών της κυβέρνησης Καραμανλή, ο ηγούμενος Εφραίμ αποκόμισε με αγοραπωλησίες ακινήτων κέρδη ύψους 100 εκατομμυρίων ευρώ.

Κατηγορήθηκε ότι επηρέασε δικαστές ή κρατικούς λειτουργούς ώστε να παραιτηθεί το Δημόσιο από την δίκη. Υπέδειξε τα προς ανταλλαγή ακίνητα ενώ γνώριζε την πολλαπλάσια αξία τους. Επηρέασε ορκωτούς λογιστές να υποτιμήσουν την αξία των ανταλλαγέντων.

Οι αδιαφανείς μεταβιβάσεις σε βάρος του κράτους συντάραξαν την κυβέρνηση Καραμανλή. Στο σκάνδαλο αυτό, έγινε -ως συνήθως- κι επίκληση δικαιωμάτων κυριότητας που απορρέουν από γνωστούς Αυτοκράτορες και Σουλτάνους προ αμνημονεύτων αιώνων...

Τι σχέση έχει όμως το νεοελληνικό κράτος με τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία, για να τα θεωρεί αυτά νόμιμα;

Αποκαλυπτικό είναι το συμβολαιογραφικό έγγραφο 2816 (9 Μαΐου 2007, τόμος 205/6, σελ. 1,6,7) της συμβολαιογράφου κ. Αικατερίνης Πελέκη - Βουλγαράκη, συζύγου του παραιτηθέντος (εξαιτίας του σκανδάλου) υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας, Γεώργιου Βουλγαράκη, στο οποίο αναφέρονται μεταξύ άλλων τα εξής:

A. ...Το Γνωμοδοτικό Συμβούλιο Δημοσίων Κτημάτων και Ανταλλάξιμης Περιουσίας ανεγνώρισε, ότι το δικαίωμα κυριότητας της Ιεράς Μονής συνεχίσθηκε και διετηρήθη σε ισχύ κατά την διάρκεια της Οθωμανικής περιόδου στην ιδιοκτησία της, διότι:

α) Η μοναστηριακή Περιουσία κηρύσσεται σεβαστή κατά τον μουσουλμανικό Νόμο και καμιά συνέπεια δεν μπορεί να έχει σ' αυτή τυχόν κατάκτησή της από το Μουσουλμανικό Κράτος.

β) οι Μονές του Αγίου Όρους δεν υπήρξαν δορυάλωτες, αλλά συνθηκολόγησαν με τους Σουλτάνους, πριν την κατάκτηση, με αποτέλεσμα την αναγνώριση της ακίνητης ιδιοκτησίας τους από τους Σουλτάνους. Το Άγιο Όρος έλαβε φερμάνια από τους Σουλτάνους Μεχμέτ τον Α' (1413-1421), Μπαγιαζίτ Α' (1389-1402), και από τον Μουράτ τον Β' το φερμάνι της 9 Απριλίου 1430 (που σώζεται πρωτότυπο) με το οποίο επικύρωσε τα προνόμια και τις ιδιοκτησίες που είχαν παραχωρήσει οι Βυζαντινοί αυτοκράτορες στο Άγιο Όρος.

γ) το αναπαλλοτρίωτο της Εκκλησιαστικής περιουσίας αναγνώρισε και διασφάλισε και ο Πορθητής με τον Αχτιναμέ του 1453.

B. ...Εφαρμόζονται στην περιγραφείσα έκταση (λίμνη Βιστωνίδα-Νταλιάνη και παραλίμνιες εκτάσεις)

α) ο χρυσόβουλλος λόγος του έτους 1080 του αυτοκράτορος του Βυζαντίου Νικηφόρου Βοτανειάτη,

β) ο χρυσόβουλλος λόγος του έτους 1329 του αυτοκράτορος του Βυζαντίου Ανδρόνικου Παλαιολόγου του Γ',

γ) ο χρυσόβουλλος λόγος του έτους 1357 του αυτοκράτορος του Βυζαντίου Ιωάννη Παλαιολόγου,

δ) ο χρυσόβουλλος λόγος του έτους 1371 του ηγεμόνος Ιωάννη Ούγγλεση, και ότι τα ως άνω χρυσόβουλλα (χρυσόβουλλοι λόγοι) αποτελούν νόμιμο τίτλο κυριότητας, κρατική πράξη του Βυζαντίου παραχώρησης της κυριότητας των

ως άνω εκτάσεων στην Ιερά Μονή Βατοπαιδίου.

Στο υπ' αριθμόν 2875 συμβόλαιο της 13.7.2007 της κ. Πελέκη μεταξύ της Ιεράς Μεγίστης Μονής Βατοπεδίου Αγίου Όρους και του Ελληνικού Δημοσίου, η κ. Πελέκη στην τελευταία σελίδα του συμβολαίου λέει τα εξής: «Με βάση όλα τα ανωτέρω συντάχθηκε το συμβόλαιο αυτό σε 66 φύλλα, με το οποίο με δώδεκα αντίγραφα... κλπ... και εισέπραξα γι' αυτό το συμβόλαιο **300.000 ευρώ**».

Σχεδόν και οι 20 μονές της αυτόνομης Μοναστικής Πολιτείας του Αγίου Όρους διεκδικούν τεράστιες εκτάσεις γης στα Βαλκάνια, φέρνοντας σε δύσκολη θέση το ελληνικό υπουργείο Εξωτερικών. Οι διεκδικήσεις τους στηρίζονται σε τίτλους ιδιοκτησίας οι οποίοι υποτίθεται ότι αποδίδονται σε βυζαντινούς αυτοκράτορες, Ρώσους τσάρους, Σέρβους και Βούλγαρους ηγεμόνες, αλλά και Οθωμανούς σουλτάνους.

Και χωρίς τις μεταβιβάσεις, η Ορθόδοξη Εκκλησία κατέχει τις μεγαλύτερες εκτάσεις γης μετά το ελληνικό δημόσιο. Το μεγαλύτερο μέρος της περιουσίας τους το έχουν από δωρεές ισχυρών πιστών του Μεσαίωνα. Αυτό δείχνει ότι μετά την ίδρυσή του, το νεοελληνικό κράτος δεν τόλμησε ποτέ να τα βάλει με τους ισχυρούς εκπροσώπους της εκκλησίας και να διευθετήσει το ζήτημα της εκκλησιαστικής ακίνητης περιουσίας με κριτήρια ενός σύγχρονου κράτους. Αντιθέτως όλες οι κυβερνήσεις, ανεξαρτήτως της ιδεολογικής τους κατεύθυνσης, προσπάθησαν να έχουν με το μέρος τους την εκκλησία δίνοντάς της τεράστιες αποζημιώσεις για οτιδήποτε διεκδικεί. Η εκκλησία έχει σήμερα στα χέρια της χιλιάδες ακίνητα ακόμη και στα κέντρα των μεγάλων πόλεων, παρόλα αυτά όμως δεν πληρώνει φόρο ακίνητης περιουσίας.

Δεν είναι καιρός να επανεξεταστεί το όλο ζήτημα;

Η περιφρόνηση στην αρχαιότητα

Το Άγιο Όρος χτίστηκε σε μια περιοχή όπου υπήρχαν πέντε αρχαίες πόλεις! Λέγεται ότι ένα ολόκληρο άγαλμα βρέθηκε όταν έφτιαχναν καινούργιο πάτωμα στο κελάρι της Μονής Βατοπεδίου και, αντί να το βγάλουν από εκεί, το σκέπασαν με τσιμέντο και συνεχίζουν να χρησιμοποιούν την κάβα. Τόση είναι η περιφρόνηση που έχουν απέναντι στην αρχαιότητα. Και η άλλη, η περιφρόνηση η μεγάλη, είναι απέναντι στο ελληνικό κράτος. Αυτοί ζουν με το μύθο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Θεωρούν ότι είναι κληρονόμοι μιας αυτοκρατορίας, εξ ου και τα κείμενα που προβάλλουν για να διεκδικήσουν εκτάσεις. Είναι χαρακτηριστικό το

ότι δεν βλέπει κανείς την ελληνική σημαία στο Άγιο Όρος. Βλέπει μόνο τη βυζαντινή.

Η αρχαιοκαπηλεία

Αρχαιότητες που έχουν βρεθεί στο Όρος πουλήθηκαν στο εξωτερικό· εξαφανίζονται μυστηριωδώς βυζαντινά εικονίσματα, τα οποία ύστερα από καιρό βρίσκονται στο Αζερμπαϊτζάν ή όπου αλλού. Οι πυρκαγιές που ξεσπάνε σε μοναστήρια είναι για να δικαιολογήσουν την εξαφάνιση βυζαντινών εικόνων που έχουν πουληθεί. Το Αζερμπαϊτζάν δεν αναφέρεται τυχαία. Η Ιντερπόλ κυνηγάει έναν μοναχό που κατέφυγε εκεί.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα

Η έπαρση, ίσως όχι όλων των ηγούμενων, αλλά τουλάχιστον του Εφραίμ, είναι πελώρια. Αυτή είναι η νοοτροπία της ηγεσίας των μοναστηριών – διότι από κει και κάτω, με τους νέους καλόγερους, τους δόκιμους, είναι ένα άλλο μεγάλο θέμα, ηθικό, ανθρώπινο. Το ότι υπάρχει μια συνεχής παραβίαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου στο Άγιο Όρος είναι βέβαιο.

Πρώτο παράδειγμα, το σχολείο στις Καρυές. Δεν είναι θρησκευτικό, είναι δήθεν κανονικό σχολείο, όπου είναι εγκλωβισμένα παιδιά 12-18 ετών, τα οποία μεγαλώνουν χωρίς να βλέπουν γυναίκα. Αυτό το τερατώδες πράγμα χρηματοδοτείται από το υπουργείο Παιδείας! Έχουμε κατάφωρη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πώς εγκλωβίζεις παιδιά σ' έναν χώρο όπου δεν υπάρχει ούτε μία γυναίκα; Κανείς δεν τόλμησε να το σχολιάσει αυτό.

Δεύτερο παράδειγμα, είναι το Άβατον, που αναλύθηκε παραπάνω και καταστρατηγεί την ισονομία και την ισότητα των δυο φύλων στην ελληνική επικράτεια.

Τα ψυχοφάρμακα και οι αυτοκτονίες

Καταλυτική είναι η επιρροή που προσπαθούν να έχουν οι ηγούμενοι πάνω στους μοναχούς, χρησιμοποιώντας ανορθόδοξους τρόπους. Σύμφωνα με καταγγελίες μοναχών, ο έλεγχος στην βούληση των ιερωμένων επιτυγχάνεται με ψυχοφάρμακα.

Ο πατήρ Μιχαήλ, ένας παλιός αγιορείτης μοναχός καταγγέλλει, σε συνέντευξη στην Ελευθεροτυπία, στις 22/4/2001, «πράγματα και θαύματα» για την αθωνική πολιτεία: από ομοφυλοφιλία μέχρι εθισμό σε βαριά ψυχοφάρμακα!

...Ήταν οδυνηρή η απόφαση ν' αρχίσω να τα δημοσιοποιώ και να γράφω γι' αυτά

τα πράγματα. Το έκανα μετά από 25 χρόνια στο μοναχισμό, ενώ οι διαπιστώσεις μου είχαν γίνει πολλά χρόνια πριν. Μετά δε απ' την έκδοση των συγκεκριμένων βιβλίων που αναφέρονται στα ψυχοφάρμακα, ήρθαν πολλοί μοναχοί και με διαβεβαίωσαν ότι αυτά που γράφω είναι πάρα πολύ ήπια σε σχέση με την πραγματικότητα που ισχύει στο Άγιο Όρος....

...Ρώτησα μοναχό, που ήρθε προσκύνημα στο Σινά και συζητούσαμε: «Πώς πήρες ψυχοφάρμακο την πρώτη φορά;». Εκείνος μου απάντησε: «Ήρθε ο επίτροπος (σ.σ.: επίτροπος είναι ο αντικαταστάτης του ηγουμένου), έβαλε πάνω στο τραπέζι ένα μπουκαλάκι και μου είπε: «Θα παίρνεις ένα χάπι το πρωί και ένα το βράδυ. Αυτό το στέλνει ο Γέροντας και πρέπει να το πιεις...». Όπως μου είπε ο νεαρός μοναχός, εκείνο το βράδυ έκανε «υπακοή» και ήπια το φάρμακο. Συνεχίζοντας τη συζήτηση μαζί του, τον ρώτησα σε τι ποσοστό στο μοναστήρι του οι μοναχοί λαμβάνουν ψυχοφάρμακα. Και μου απάντησε: «Είναι πολύ μεγάλο...»...

...Πρόσφατα μίλησε μαζί μου ένας πρώην μοναχός του Αγίου Όρους, ο οποίος μου είπε: «Θέλω να ψάξω για ένα κανάλι για να το πω. Δοκίμασαν τριάντα ψυχολογικά φάρμακα πάνω μου. Έζησα δεκαπέντε χρόνια απλά και φυσιολογικά. Πώς κατέληξα να γίνω πειραματόζωο;»...

...Με είχε στείλει, για παράδειγμα, μια φορά να αγοράσω φάρμακα ένας μοναχός όταν ήμασταν έξω. Μου είχε δώσει μια λίστα. Στο φαρμακείο, ο φαρμακοποιός με κοίταζε καλά καλά. Με ρώτησε: «Για ποιόν τα θες τα φάρμακα αυτά;» και του είπα ότι τα 'θελα για έναν μοναχό. «Το ξέρετε, πάτερ», μου είπε, «ότι τα φάρμακα αυτά είναι πολύ βαριά και δεν τα δίνουμε χωρίς συνταγή;». Σκέφτηκα τότε ότι δεν θα είχε τα φάρμακα που ζητούσα και πήγα σ' άλλο φαρμακείο, όπου μου είπαν ακριβώς τα ίδια. Όταν ρώτησα τι φάρμακα είναι επιτέλους αυτά που δεν μου τα δίνει κανείς, μου απάντησε ο φαρμακοποιός: «Πάτερ μου, αυτά δεν στα δίνω χωρίς συνταγή και χωρίς να γνωρίζω για ποιον προορίζονται γιατί είναι βαριά ψυχοφάρμακα...». Εκνευρίστηκα λοιπόν πολύ με τον μοναχό που με είχε στείλει...

Ο μοναχός Πορφύριος, στις 10 Νοεμβρίου 2002, μιλάει στον π. Κωνσταντίνο Στρατηγόπουλο, στην εκπομπή «Ραδιοπαράγκα», του Ραδιοφωνικού Σταθμού της Εκκλησίας της Ελλάδος για αρρωστημένες μορφές υπακοής στο Άγιον Όρος (το ηχητικό ντοκουμέντο εδώ):

...Κάποια φορά ήμουν σ' ένα μοναστήρι και ήρθε ένας φοιτητής: «Πόσο θα καθίσεις εδώ;» «Δεκαπέντε μέρες». Πέρασαν δεκαπέντε μέρες και τον βάλανε βοηθό μου. Τον βλέπω μ' ένα ζευγάρι παπούτσια καινούργια. Χμ! Μου μύρισε μπαρούτι. Λέω: «Εσύ είσαι αρραβωνιασμένος, θα πας, είσαι αυτό και το άλλο». Λέει: «Σκέφτηκα... θα καθίσω εδώ». Σήμερα είναι σχιζοφρενής! Και καυχάται το μοναστήρι, έχει 120 μοναχούς, 130, δεν ξέρω πόσους έχει, και οι 40 παίρνουν ψυχοφάρμακα, από την υπακοή... την κακή υπακοή! Και θα σας πω και κάτι άλλο προσωπικό...

...Εγώ αγόραζα (ψυχοφάρμακα) για 40 μοναχούς. Προσωπικά εγώ! Καταλάβατε; Αγόραζα εγώ όταν έβγαινα έξω, για 40 μοναχούς. Τώρα δεν ξέρω πόσοι έχουν γίνει, για τα ψυχοφάρμακα, που παίρνουν ψυχοφάρμακα....

Συνεπεία των παραπάνω, έχουν αυτοπυρποληθεί μοναχοί και, μάλιστα, την ημέρα του Πάσχα. Οι αυτοκτονίες είναι συχνό φαινόμενο. Αυτό δεν βγαίνει έξω, δεν επεμβαίνει κανένας ανακριτής ή εισαγγελέας. Είναι αμφίβολο αν οι ίδιοι οι γονείς των παιδιών αυτών το ξέρουν. Έχουν δικαίωμα ζωής και θανάτου πάνω στους νεαρούς που βρίσκονται εκεί, οι οποίοι συχνά, όπως συμβαίνει στο στρατό, όπως συμβαίνει και στις φυλακές, περνάνε πάρα πολύ σοβαρές κρίσεις.

Πηγές

el.wikipedia.org | topontiki.gr | tovima.gr | e-tipos.com | tanea.gr | enet.gr | iospress.gr | roides.wordpress.com | alkimosarchive.blogspot.com | athens.indymedia.org | papadopoulosnet.com | kaotonik.net (αποσπάσματα από συνέντευξη του συγγραφέα Βασίλη Αλεξάκη) | dorcias.gr | livepedia.gr